

Podstawa programowa kształcenia ogólnego

z komentarzem

**Dobra
Szkoła**

Szkoła podstawowa
Język obcy nowożytny

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Podstawa programowa kształcenia ogólnego

z komentarzem

Szkoła podstawowa
Język obcy nowożytny

Spis treści

Preambuła podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej	5
Podstawa programowa przedmiotu język obcy nowożytny	
I etap edukacyjny: klasy I–III – edukacja wczesnoszkolna	12
Treści nauczania – wymagania szczegółowe	12
Warunki i sposób realizacji	14
Podstawa programowa przedmiotu język obcy nowożytny	
II etap edukacyjny: klasy IV–VIII	15
Podstawa programowa – wersja II.1.	15
Cele kształcenia – wymagania ogólne	15
Treści nauczania – wymagania szczegółowe	16
Podstawa programowa – wersja II.1.DJ	19
Cele kształcenia – wymagania ogólne	19
Treści nauczania – wymagania szczegółowe	20
Podstawa programowa – wersja II.2.	20
Cele kształcenia – wymagania ogólne	20
Treści nauczania – wymagania szczegółowe	21
Podstawa programowa – wersja II.2.DJ	24
Cele kształcenia – wymagania ogólne	24
Treści nauczania – wymagania szczegółowe	24
Warunki i sposób realizacji	24
Komentarz do podstawy programowej przedmiotu język obcy nowożytny – <i>Marcin Smolik, Paweł Poszytek</i>	26
Ogólne założenia zmian	26
Porównanie poprzedniej i obecnej podstawy programowej oraz uzasadnienie zmian	30

Preambuła podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej

Kształcenie w szkole podstawowej stanowi fundament wykształcenia. Zadaniem szkoły jest łagodne wprowadzenie dziecka w świat wiedzy, przygotowanie do wykonywania obowiązków ucznia oraz wdrażanie do samorozwoju. Szkoła zapewnia bezpieczne warunki oraz przyjazną atmosferę do nauki, uwzględniając indywidualne możliwości i potrzeby edukacyjne ucznia. Najważniejszym celem kształcenia w szkole podstawowej jest dbałość o integralny rozwój biologiczny, poznawczy, emocjonalny, społeczny i moralny ucznia.

Kształcenie w szkole podstawowej trwa osiem lat i jest podzielone na dwa etapy edukacyjne:

- 1) I etap edukacyjny obejmujący klasy I–III szkoły podstawowej – edukacja wczesnoszkolna;
- 2) II etap edukacyjny obejmujący klasy IV–VIII szkoły podstawowej.

Kształcenie ogólne w szkole podstawowej ma na celu:

- 1) wprowadzanie uczniów w świat wartości, w tym ofiarności, współpracy, solidarności, altruizmu, patriotyzmu i szacunku dla tradycji, wskazywanie wzorców postępowania i budowanie relacji społecznych, sprzyjających bezpiecznemu rozwojowi ucznia (rodzina, przyjaciele);
- 2) wzmacnianie poczucia tożsamości indywidualnej, kulturowej, narodowej, regionalnej i etnicznej;
- 3) formowanie u uczniów poczucia godności własnej osoby i szacunku dla godności innych osób;
- 4) rozwijanie kompetencji takich jak: kreatywność, innowacyjność i przedsiębiorczość;
- 5) rozwijanie umiejętności krytycznego i logicznego myślenia, rozumowania, argumentowania i wnioskowania;
- 6) ukazywanie wartości wiedzy jako podstawy do rozwoju umiejętności;
- 7) rozbudzanie ciekawości poznawczej uczniów oraz motywacji do nauki;
- 8) wyposażenie uczniów w taki zasób wiadomości oraz kształtowanie takich umiejętności, które pozwalają w sposób bardziej dojrzały i uporządkowany zrozumieć świat;
- 9) wspieranie ucznia w rozpoznawaniu własnych predyspozycji i określaniu drogi dalszej edukacji;
- 10) wszechstronny rozwój osobowy ucznia przez pogłębianie wiedzy oraz zaspokajanie i rozbudzanie jego naturalnej ciekawości poznawczej;
- 11) kształtowanie postawy otwartej wobec świata i innych ludzi, aktywności w życiu społecznym oraz odpowiedzialności za zbiorowość;
- 12) zachęcanie do zorganizowanego i świadomego samokształcenia opartego na umiejętności przygotowania własnego warsztatu pracy;
- 13) ukierunkowanie ucznia ku wartościom.

Najważniejsze umiejętności rozwijane w ramach kształcenia ogólnego w szkole podstawowej to:

- 1) sprawne komunikowanie się w języku polskim oraz w językach obcych nowożytnych;
- 2) sprawne wykorzystywanie narzędzi matematyki w życiu codziennym, a także kształcenie myślenia matematycznego;

- 3) poszukiwanie, porządkowanie, krytyczna analiza oraz wykorzystanie informacji z różnych źródeł;
- 4) kreatywne rozwiązywanie problemów z różnych dziedzin ze świadomym wykorzystaniem metod i narzędzi wywodzących się z informatyki, w tym programowanie;
- 5) rozwiązywanie problemów, również z wykorzystaniem technik mediacyjnych;
- 6) praca w zespole i społeczna aktywność;
- 7) aktywny udział w życiu kulturalnym szkoły, środowiska lokalnego oraz kraju.

W procesie kształcenia ogólnego szkoła podstawowa na każdym przedmiocie kształtuje kompetencje językowe uczniów oraz dba o wyposażenie uczniów w wiadomości i umiejętności umożliwiające komunikowanie się w języku polskim w sposób poprawny i zrozumiały.

Ważnym zadaniem szkoły jest kształcenie w zakresie porozumiewania się w językach obcych nowożytnych. W klasach I–VI szkoły podstawowej uczniowie uczą się jednego języka obcego nowożytnego, natomiast w klasach VII i VIII – dwóch języków obcych nowożytnych. Od klasy VII uczniowie mogą także realizować nauczanie dwujęzyczne, jeżeli szkoła zorganizuje taką formę kształcenia.

Zadaniem szkoły podstawowej jest wprowadzenie uczniów w świat literatury, ugruntowanie ich zainteresowań czytelniczych oraz wyposażenie w kompetencje czytelnicze potrzebne do krytycznego odbioru utworów literackich i innych tekstów kultury. Szkoła podejmuje działania mające na celu rozbudzenie u uczniów zamiłowania do czytania oraz działania sprzyjające zwiększeniu aktywności czytelniczej uczniów, kształtuje postawę dojrzałego i odpowiedzialnego czytelnika, przygotowanego do otwartego dialogu z dziełem literackim. W procesie kształcenia i wychowania wskazuje rolę biblioteki (szkolnej, publicznej, naukowej i in.) oraz zachęca do podejmowania indywidualnych prób twórczych.

Wysokie kompetencje czytelnicze wpływają na sukces uczniów w szkole, a w późniejszym życiu pozwalają pokonywać uczniom ograniczenia i trudności związane z mniej sprzyjającym środowiskiem społecznym.

Czytanie jako umiejętność rozumienia, wykorzystywania i refleksyjnego przetwarzania tekstów, w tym tekstów kultury, to jedna z najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia w procesie kształcenia.

Dzieci, które dużo czytają, mają bogaty zasób słownictwa, z łatwością nazywają swoje uczucia i wchodzą w relacje z rówieśnikami, rzadziej sprawiają kłopoty wychowawcze, mając lepiej rozwiniętą wyobraźnię umożliwiającą obiektywne spojrzenie na zachowania własne i innych, w konsekwencji lepiej radzą sobie z obowiązkami szkolnymi, a także funkcjonowaniem w społeczności szkolnej.

Ważne jest, aby zainteresować ucznia czytaniem na poziomie szkoły podstawowej. Uczeń powinien mieć zapewniony kontakt z książką np. przez udział w zajęciach, na których czytane są na głos przez nauczycieli fragmenty lektur lub udział w zajęciach prowadzonych w bibliotece szkolnej. W ten sposób rozwijane są kompetencje czytelnicze, które ukształtują nawyk czytania książek również w dorosłym życiu.

Szkoła ma stwarzać uczniom warunki do nabywania wiedzy i umiejętności potrzebnych do rozwiązywania problemów z wykorzystaniem metod i technik wywodzących się z informatyki, w tym logicznego i algorytmicznego myślenia, programowania, posługiwania się aplikacjami komputerowymi, wyszukiwania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł, posługiwania się komputerem i podstawowymi urządzeniami cyfrowymi oraz stosowania tych umiejętności na zajęciach z różnych przedmiotów m.in. do pracy nad tekstem, wykonywania obliczeń, przetwarzania informacji i jej prezentacji w różnych postaciach.

Szkoła ma również przygotowywać ich do dokonywania świadomych i odpowiedzialnych wyborów w trakcie korzystania z zasobów dostępnych w internecie, krytycznej analizy informacji, bezpiecznego poruszania się w przestrzeni cyfrowej, w tym nawiązywania i utrzymywania opartych na wzajemnym szacunku relacji z innymi użytkownikami sieci.

Szkoła oraz poszczególni nauczyciele podejmują działania mające na celu zindywidualizowane wspomaganie rozwoju każdego ucznia, stosownie do jego potrzeb i możliwości.

Uczniom z niepełnosprawnościami, w tym uczniom z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, nauczanie dostosowuje się do ich możliwości psychofizycznych oraz tempa uczenia się. Wybór form indywidualizacji nauczania powinien wynikać z rozpoznania potencjału każdego ucznia. Jeśli nauczyciel pozwoli uczniowi na osiągnięcie sukcesu na miarę jego możliwości, wówczas ma on szansę na rozwój ogólny i edukacyjny. Zatem nauczyciel powinien tak dobierać zadania, aby z jednej strony nie przerastały one możliwości ucznia (uniemożliwiały osiągnięcie sukcesu), a z drugiej nie powodowały obniżenia motywacji do radzenia sobie z wyzwaniami.

Ważną rolę w kształceniu i wychowaniu uczniów w szkole podstawowej odgrywa edukacja zdrowotna. Zadaniem szkoły jest kształtowanie postaw prozdrowotnych uczniów, w tym wdrożenie ich do zachowań higienicznych, bezpiecznych dla zdrowia własnego i innych osób, a ponadto ugruntowanie wiedzy z zakresu prawidłowego odżywiania się, korzyści płynących z aktywności fizycznej, a także stosowania profilaktyki.

Kształcenie i wychowanie w szkole podstawowej sprzyja rozwijaniu postaw obywatelskich, patriotycznych i społecznych uczniów. Zadaniem szkoły jest wzmacnianie poczucia tożsamości narodowej, przywiązania do historii i tradycji narodowych, przygotowanie i zachęcanie do podejmowania działań na rzecz środowiska szkolnego i lokalnego, w tym do angażowania się w wolontariat. Szkoła dba o wychowanie dzieci i młodzieży w duchu akceptacji i szacunku dla drugiego człowieka, kształtuje postawę szacunku dla środowiska przyrodniczego, w tym upowszechnia wiedzę o zasadach zrównoważonego rozwoju, motywuje do działań na rzecz ochrony środowiska oraz rozwija zainteresowanie ekologią.

Zadaniem szkoły jest przygotowanie uczniów do wyboru kierunku kształcenia i zawodu. Szkoła prowadzi zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego.

Duże znaczenie dla rozwoju młodego człowieka oraz jego sukcesów w dorosłym życiu ma nabywanie kompetencji społecznych takich jak komunikacja i współpraca w grupie,

w tym w środowiskach wirtualnych, udział w projektach zespołowych lub indywidualnych oraz organizacja i zarządzanie projektami.

Zastosowanie metody projektu, oprócz wspierania w nabywaniu wspomnianych wyżej kompetencji, pomaga również rozwijać u uczniów przedsiębiorczość i kreatywność oraz umożliwia stosowanie w procesie kształcenia innowacyjnych rozwiązań programowych, organizacyjnych lub metodycznych.

Metoda projektu zakłada znaczną samodzielność i odpowiedzialność uczestników, co stwarza uczniom warunki do indywidualnego kierowania procesem uczenia się. Wspiera integrację zespołu klasowego, w którym uczniowie, dzięki pracy w grupie, uczą się rozwiązywania problemów, aktywnego słuchania, skutecznego komunikowania się, a także wzmacniają poczucie własnej wartości. Metoda projektu wdraża uczniów do planowania oraz organizowania pracy, a także dokonywania samooceny. Projekty swoim zakresem mogą obejmować jeden lub więcej przedmiotów. Pozwalają na współdziałanie szkoły ze środowiskiem lokalnym oraz na zaangażowanie rodziców uczniów.

Projekty mogą być wykonywane indywidualnie lub zespołowo. Uczniowie podczas pracy nad projektami powinni mieć zapewnioną pomoc nauczyciela – opiekuna. Nauczyciele korzystający z metody projektu mogą indywidualizować techniki pracy różnicując wymagania.

Wyboru treści podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, które będą realizowane metodą projektu, może dokonywać nauczyciel samodzielnie lub w porozumieniu z uczniami.

Projekt, w zależności od potrzeb, może być realizowany np. przez tydzień, miesiąc, semestr lub być działaniem całorocznym. W organizacji pracy szkoły można uwzględnić również takie rozwiązanie, które zakłada, że w określonym czasie w szkole nie są prowadzone zajęcia z podziałem na poszczególne lekcje, lecz są one realizowane metodą projektu.

Przy realizacji projektu wskazane jest wykorzystywanie technologii informacyjno-komunikacyjnych.

Opis wiadomości i umiejętności zdobytych przez ucznia w szkole podstawowej jest przedstawiany w języku efektów uczenia się, zgodnie z Polską Ramą Kwalifikacji¹.

Działalność edukacyjna szkoły określona jest przez:

- 1) szkolny zestaw programów nauczania;
- 2) program wychowawczo-profilaktyczny szkoły.

Szkolny zestaw programów nauczania oraz program wychowawczo-profilaktyczny szkoły tworzą spójną całość i muszą uwzględniać wszystkie wymagania opisane w podstawie programowej. Ich przygotowanie i realizacja są zadaniem zarówno całej szkoły, jak i każdego nauczyciela.

¹ Ustawa dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz.U. z 2016 r., poz. 64, z późn. zm.).

Obok zadań wychowawczych i profilaktycznych nauczyciele wykonują również działania opiekuńcze odpowiednio do istniejących potrzeb.

Działalność wychowawcza szkoły należy do podstawowych celów polityki oświatowej państwa. Wychowanie młodego pokolenia jest zadaniem rodziny i szkoły, która w swojej działalności musi uwzględniać wolę rodziców, ale także i państwa, do którego obowiązków należy stwarzanie właściwych warunków wychowania. Zadaniem szkoły jest ukierunkowanie procesu wychowawczego na wartości, które wyznaczają cele wychowania i kryteria jego oceny. Wychowanie ukierunkowane na wartości zakłada przede wszystkim podmiotowe traktowanie ucznia, a wartości skłaniają człowieka do podejmowania odpowiednich wyborów czy decyzji. W realizowanym procesie dydaktyczno-wychowawczym szkoła podejmuje działania związane z miejscami ważnymi dla pamięci narodowej, formami upamiętniania postaci i wydarzeń z przeszłości, najważniejszymi świętami narodowymi i symbolami państwowymi.

W szkole podstawowej na I etapie edukacyjnym, obejmującym klasy I–III – edukacja wczesnoszkolna, edukacja realizowana jest w formie kształcenia zintegrowanego. Na II etapie edukacyjnym, obejmującym klasy IV–VIII, realizowane są następujące przedmioty:

- 1) język polski;
- 2) pierwszy język obcy nowożytny;
- 3) drugi język obcy nowożytny;
- 4) muzyka;
- 5) plastyka;
- 6) historia;
- 7) wiedza o społeczeństwie;
- 8) przyroda;
- 9) geografia;
- 10) biologia;
- 11) chemia;
- 12) fizyka;
- 13) matematyka;
- 14) informatyka;
- 15) technika;
- 16) wychowanie fizyczne;
- 17) edukacja dla bezpieczeństwa;
- 18) wychowanie do życia w rodzinie²;
- 19) etyka;
- 20) język mniejszości narodowej lub etnicznej³;
- 21) język regionalny – język kaszubski³.

² Sposób nauczania przedmiotu wychowanie do życia w rodzinie określają przepisy wydane na podstawie art. 4 ust. 3 *Ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży* (Dz.U. z 1993 r. nr 17 poz. 78, z późn. zm.)

³ Przedmiot język mniejszości narodowej lub etnicznej oraz przedmiot język regionalny – język kaszubski jest realizowany w szkołach (oddziałach) z nauczaniem języka mniejszości narodowych lub etnicznych oraz języka regionalnego – języka kaszubskiego, zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 13 ust. 3 *Ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty* (Dz.U. z 2016 r., poz. 1943, z późn. zm.)

Język obcy nowożytny

Podstawa programowa kształcenia ogólnego w zakresie języka obcego nowożytnego jest wspólna dla wszystkich języków obcych nowożytnych i w szkole podstawowej obejmuje następujące etapy edukacyjne:

- 1) I etap edukacyjny – klasy I–III szkoły podstawowej;
- 2) II etap edukacyjny – klasy IV–VIII szkoły podstawowej.

Na I etapie edukacyjnym każdy uczeń obowiązkowo uczy się jednego języka obcego nowożytnego, natomiast od klasy VII na II etapie edukacyjnym – dwóch języków obcych nowożytnych. Dodatkowo – również od klasy VII szkoły podstawowej – przewidziano możliwość nauczania jednego z dwóch obowiązkowych języków obcych nowożytnych w zwiększonej liczbie godzin w oddziałach dwujęzycznych. Z powyższych względów stworzono kilka wariantów podstawy programowej kształcenia ogólnego odpowiadających sytuacjom wynikającym z rozpoczynania lub kontynuacji nauki danego języka obcego nowożytnego na kolejnych etapach edukacyjnych, z zastrzeżeniem że należy zapewnić uczniowi możliwość kontynuacji nauki tego samego języka obcego nowożytnego jako pierwszego na wszystkich etapach edukacyjnych, tj. od I klasy szkoły podstawowej do ostatniej klasy szkoły ponadpodstawowej (czyli przez 12 albo 13 lat).

Poszczególne warianty podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej zostały oznaczone symbolem, na który składają się:

- 1) oznaczenie etapu edukacyjnego (cyfra rzymska – I albo II);
- 2) oznaczenie języka nauczanego jako pierwszy albo drugi (cyfra arabska – 1. albo 2.);
- 3) oznaczenie poziomu nauczania (DJ – dla uczniów oddziałów dwujęzycznych).

Wszystkie warianty podstawy programowej kształcenia ogólnego w zakresie języka obcego nowożytnego zostały opracowane w nawiązaniu do poziomów biegłości w zakresie poszczególnych umiejętności językowych określonych w *Europejskim Systemie Opisu Kształcenia Językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie (ESOKJ)*, opracowanym przez Radę Europy. Ze względu na specyfikę ww. dokumentu, przeznaczonego z założenia dla osób dorosłych uczących się języka obcego nowożytnego, powiązanie poszczególnych wariantów podstawy programowej kształcenia ogólnego z poziomami określonymi w *ESOKJ* ma wyłącznie ułatwić określenie orientacyjnego poziomu biegłości językowej oczekiwanego od ucznia kończącego dany etap edukacyjny. Powiązanie to nie stanowi jednak żadnego formalnego odniesienia jednego dokumentu do drugiego. Poszczególne warianty podstawy programowej kształcenia ogólnego odnoszą się do uczniów w różnym wieku⁴ i szczególnie w przypadku uczniów kończących I i II etap edukacyjny nawiązanie do *ESOKJ* ma charakter bardzo ogólny.

⁴ Odpowiednio 9–10 lat w przypadku uczniów kończących klasę III szkoły podstawowej oraz 14–15 lat w przypadku uczniów kończących klasę VIII szkoły podstawowej.

W poniższej tabeli przedstawiono poszczególne warianty podstawy programowej kształcenia ogólnego w zakresie języka obcego nowożytnego w szkole podstawowej.

Etap edukacyjny	Język obcy nauczany jako...	Wariant podstawy programowej	Opis	Nawiązanie do poziomu <i>ESOKJ</i>
I (szkoła podstawowa, klasy I–III)	pierwszy	I.1.	od początku w klasie I	A1 ⁵
II (szkoła podstawowa, klasy IV–VIII)	pierwszy	II.1.	kontynuacja z klas I–III	A2+ (B1 w zakresie rozumienia wypowiedzi) ⁶
		II.1.DJ	dla oddziałów dwujęzycznych	A2+ / B1
	drugi	II.2.	od początku w klasie VII	A1
		II.2.DJ	od początku w klasie VII w oddziałach dwujęzycznych	A1+

Każdy z ww. wariantów podstawy programowej kształcenia ogólnego skonstruowany jest w taki sam sposób: zawiera cele kształcenia stanowiące wymagania ogólne, treści nauczania i umiejętności wyrażone w postaci wymagań szczegółowych oraz zalecenia dotyczące warunków i sposobów realizacji podstawy programowej kształcenia ogólnego na danym etapie edukacyjnym.

Kluczowe dla poszczególnych wariantów są określenia zawarte w opisie poszczególnych wymagań ogólnych i szczegółowych (bardzo podstawowy, podstawowy; bardzo proste, proste itd.) Dotyczy to przede wszystkim wymagania I, tj. znajomości środków językowych. W wymaganiu tym w poszczególnych wariantach podstawy programowej kształcenia ogólnego powtarzane są przykładowe zakresy tematyczne w ramach jednego z kilkunastu tematów ogólnych. Zakresy te powtarzane są na kolejnych etapach edukacyjnych, co w sposób jednoznaczny wskazuje na konieczność stopniowego rozbudowywania zasobu i poprawności środków językowych w ramach danego tematu. Dla przykładu „bardzo podstawowy zasób środków językowych” w ramach zakresu tematycznego „sprzęt sportowy” (podstawa programowa kształcenia ogólnego w wariantcie II.2.) to – w języku angielskim – np. *ball, skis, skates*, sprzęt konieczny do uprawiania ulubionej dyscypliny

⁵ W przypadku pierwszego etapu edukacyjnego zalecane jest nawiązanie do odpowiedniego *Portfolio językowego* opracowanego na podstawie wymagań opisanych w *ESOKJ* (*Portfolio* dla dzieci w wieku 6–10 lat, dostępne pod adresem: <https://www.ore.edu.pl/zesp%C3%B3%C5%82-kompetencji-j%C4%99zykowych-i-wiedzy-o-kulturze/europejskie-portfolio-jezykowe-epj/epj-6-10-lat>)

⁶ W przypadku uczniów, którzy w latach szkolnych 2018/2019–2020/2021 ukończą klasę VIII szkoły podstawowej na podbudowie wymagań edukacyjnych określonych dla I i II etapu edukacyjnego (klasy I–VI) w przepisach wydanych na podstawie art. 22 ust. 2 pkt 2 *Ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty*, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2017 r., jako poziom docelowy należy przyjmować orientacyjnie poziom A2/A2+.

sportu danego ucznia. Natomiast „podstawowy zasób środków językowych” w ramach tego samego zakresu tematycznego (podstawa programowa kształcenia ogólnego w wariantcie II.1.) to, oprócz wyrazów wyżej wymienionych, również np. *net, goal, tennis racket*. Należy mieć świadomość, że w przypadku języków obcych nowożytnych, innych niż angielski, słowa zaliczane do poszczególnych rodzajów zasobów mogą być różne np. ze względu na podobieństwo danego słowa w języku obcym do słowa w języku polskim.

Podstawa programowa przedmiotu język obcy nowożytny I etap edukacyjny: klasy I–III – edukacja wczesnoszkolna

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Edukacja językowa. Język obcy nowożytny.

1. Uczeń posługuje się bardzo podstawowym zasobem środków językowych dotyczących jego samego i jego najbliższego otoczenia, umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów:
 - 1) ja i moi bliscy (rodzina, przyjaciele);
 - 2) moje miejsce zamieszkania (mój dom, moja miejscowość);
 - 3) moja szkoła;
 - 4) popularne zawody;
 - 5) mój dzień, moje zabawy;
 - 6) jedzenie;
 - 7) sklep;
 - 8) mój czas wolny i wakacje;
 - 9) święta i tradycje, mój kraj;
 - 10) sport;
 - 11) moje samopoczucie;
 - 12) przyroda wokół mnie;
 - 13) świat baśni i wyobraźni.
2. Uczeń rozumie bardzo proste wypowiedzi ustne, artykułowane wyraźnie i powoli, w standardowej odmianie języka:
 - 1) reaguje na polecenia;
 - 2) rozumie sens krótkich wypowiedzi, opowiadań, bajek i historyjek oraz prostych piosenek i wierszyków, szczególnie gdy są wspierane np. obrazkami, rekwizytami, ruchem, mimiką, gestami, dodatkowymi dźwiękami;
 - 3) znajduje w wypowiedzi określone informacje.
3. Uczeń rozumie wyrazy oraz jedno- lub kilkuzdaniowe, bardzo proste wypowiedzi pisemne (np. historyjki obrazkowe z tekstem, opowiadania):
 - 1) rozumie ogólny sens tekstu, szczególnie gdy jest wspierany obrazem lub dźwiękiem;
 - 2) znajduje w wypowiedzi określone informacje.

4. W zakresie wypowiedzi ustnych uczniów:
 - 1) powtarza wyrazy i proste zdania;
 - 2) tworzy bardzo proste i krótkie wypowiedzi według wzoru, np. nazywa obiekty z otoczenia i opisuje je, nazywa czynności;
 - 3) recytuje wiersze, rymowanki, odgrywa dialogi, śpiewa piosenki – samodzielnie
 - 4) lub w grupie np. w realizacji małych form teatralnych;
 - 5) używa poznanych wyrazów i zwrotów podczas zabawy.
5. W zakresie wypowiedzi pisemnych uczniów:
 - 1) przepisuje wyrazy i proste zdania;
 - 2) pisze pojedyncze wyrazy i zwroty;
 - 3) pisze bardzo proste i krótkie zdania według wzoru i samodzielnie.
6. W zakresie reagowania uczniów:
 - 1) reaguje werbalnie i niewerbalnie na polecenia;
 - 2) przedstawia siebie i inne osoby – mówi np. jak się nazywa, ile ma lat, skąd pochodzi, co potrafi robić;
 - 3) zadaje pytania i udziela odpowiedzi w ramach wyuczonych zwrotów;
 - 4) stosuje podstawowe zwroty grzecznościowe (np. wita się i żegna, dziękuje, prosi, przeprasza);
 - 5) wyraża swoje upodobania.
7. W zakresie przetwarzania tekstu uczniów nazywa w języku obcym nowożytnym np. osoby, zwierzęta, przedmioty, czynności – z najbliższego otoczenia oraz przedstawione w materiałach wizualnych i audiowizualnych.
8. Uczni:
 - 1) wie, że ludzie posługują się różnymi językami i aby się z nimi porozumieć, warto nauczyć się ich języka;
 - 2) posiada podstawowe informacje o krajach, w których ludzie posługują się danym językiem obcym.
9. Uczeń potrafi określić, czego się nauczył, i wie, w jaki sposób może samodzielnie pracować nad językiem (np. przez oglądanie bajek w języku obcym nowożytnym, korzystanie ze słowników obrazkowych i gier edukacyjnych).
10. Uczeń współpracuje z rówieśnikami w trakcie nauki.
11. Uczeń korzysta ze źródeł informacji w języku obcym nowożytnym (np. ze słowników obrazkowych, książeczek), również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych.

Warunki i sposób realizacji

Edukacja wczesnoszkolna jako pierwszy etap kształcenia w systemie szkolnym obejmuje trzy lata nauki w klasach I–III. Charakteryzują ją:

- 1) spokój i systematyczność procesu nauki;
- 2) wielokierunkowość;
- 3) dostosowanie tempa pracy do możliwości psychoruchowych każdego ucznia;
- 4) dostosowanie poznawanych zagadnień do możliwości percepcyjnych ucznia.

W kształceniu językowym na I etapie edukacyjnym niezbędne jest:

- 1) zapewnienie przez szkołę zajęć z takiego języka obcego nowożytnego, którego nauka może być kontynuowana na II i III etapie edukacyjnym (odpowiednio w klasach IV–VIII szkoły podstawowej i w szkole ponadpodstawowej);
- 2) realizowanie treści zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego z zakresu języka obcego nowożytnego w sposób spójny z treściami podstawy programowej kształcenia ogólnego dla edukacji wczesnoszkolnej z zakresu edukacji polonistycznej, matematycznej, społecznej, plastycznej, technicznej, informatycznej i muzycznej. Niezbędne jest zatem, aby nauczyciel języka obcego nowożytnego zapoznał się z całą podstawą programową kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej z zakresu edukacji wczesnoszkolnej i na bieżąco śledził jej realizację, tak aby edukacja z zakresu języka obcego nowożytnego wspierała i była wspierana przez treści nauczania określone dla pozostałych edukacji, przede wszystkim w zakresie kluczowych pojęć i umiejętności, takich jak np. liczenie, pisanie;
- 3) stosowanie przez nauczyciela technik uwzględniających możliwości i potrzeby rozwojowe dzieci, w tym przede wszystkim technik odwołujących się do multisensoryczności (wykorzystujących ruch, dźwięk, obraz), sprzyjających kształtowaniu twórczego podejścia i pozytywnego nastawienia do nauki języka obcego nowożytnego. Ważne jest, aby sala, w której odbywa się nauka języka obcego nowożytnego, dawała możliwość przeprowadzania ćwiczeń językowych wymagających ruchu, w tym ćwiczeń w parach i małych grupach oraz była odpowiednio wyposażona, tj. z dostępem do słowników, pomocy wizualnych, odtwarzacza płyt CD/plików dźwiękowych, komputera ze stałym łączem internetowym;
- 4) stwarzanie sytuacji edukacyjnych sprzyjających poznawaniu i rozwijaniu przez dzieci własnych zainteresowań oraz pasji;
- 5) używanie języka obcego nowożytnego nie tylko jako treści swoistej dla przedmiotu nauczania, ale również jako języka komunikacji podczas zajęć w różnych rodzajach interakcji, tj. zarówno nauczyciel – uczeń, jak i uczeń – uczeń. Język obcy nowożytny powinien – docelowo – stać się głównym narzędziem komunikacji podczas zajęć, nie wyklucza to jednak używania podczas zajęć języka rodzimego, np. do przekazania przez ucznia w języku polskim ogólnego sensu słuchanego tekstu w języku obcym nowożytnym;
- 6) wykorzystywanie autentycznych materiałów źródłowych (zdjęć, filmów, nagrań audio, książeczek), w tym z użyciem narzędzi związanych z technologiami

- informacyjno-komunikacyjnymi, takich jak np. tablice interaktywne z oprogramowaniem, urządzenia mobilne;
- 7) przeprowadzanie „na bieżąco” nieformalnej diagnozy oraz systematyczne przekazywanie uczniowi i jego rodzicom (opiekunom prawnym) – w sposób zrozumiały i czytelny dla odbiorcy – informacji zwrotnej na temat poziomu osiągnięć/postępów ucznia w zakresie poszczególnych umiejętności językowych;
 - 8) zachęcanie uczniów do podejmowania próby samooceny własnej pracy i stosowania różnych technik służących uczeniu się. Nauczyciele powinni zachęcać uczniów do pracy własnej z wykorzystaniem filmów (np. bajek), zasobów internetu i książek (np. książeczek z obrazkami), w odpowiednim zakresie i stosownie do wieku uczniów. W szkole powinny być organizowane wydarzenia związane z językami obcymi nowożytnymi, np. konkursy, wystawy, dni języków obcych, zajęcia teatralne, udział w programach europejskich typu eTwinning;
 - 9) wykorzystanie zajęć z języka obcego nowożytnego do kształtowania postawy ciekawości, szacunku i otwartości wobec innych kultur, niekoniecznie tylko tych związanych z językiem docelowym, np. przez zachęcanie uczniów do refleksji nad zjawiskami typowymi dla kultur innych niż własna oraz stosowanie odniesień do kultury, tradycji i historii kraju pochodzenia uczniów.

Podstawa programowa przedmiotu język obcy nowożytny

II etap edukacyjny: klasy IV–VIII

Podstawa programowa – wersja II.1.

*Język obcy nowożytny nauczany jako pierwszy
(II etap edukacyjny, klasy IV–VIII)*

Cele kształcenia – wymagania ogólne

- I. Znajomość środków językowych.
Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.
- II. Rozumienie wypowiedzi.
Uczeń rozumie proste wypowiedzi ustne artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka, a także proste wypowiedzi pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.
- III. Tworzenie wypowiedzi.
Uczeń samodzielnie formułuje krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi ustne i pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

IV. Reagowanie na wypowiedzi.

Uczeń uczestniczy w rozmowie i w typowych sytuacjach reaguje w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, ustnie lub pisemnie w formie prostego tekstu, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

V. Przetwarzanie wypowiedzi.

Uczeń zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów:

- 1) człowiek (np. dane personalne, okresy życia, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, rzeczy osobiste, uczucia i emocje, umiejętności i zainteresowania);
- 2) miejsce zamieszkania (np. dom i jego okolica, pomieszczenia i wyposażenie domu, prace domowe);
- 3) edukacja (np. szkoła i jej pomieszczenia, przedmioty nauczania, uczenie się, przybory szkolne, oceny szkolne, życie szkoły, zajęcia pozalekcyjne);
- 4) praca (np. popularne zawody i związane z nimi czynności i obowiązki, miejsce pracy, wybór zawodu);
- 5) życie prywatne (np. rodzina, znajomi i przyjaciele, czynności życia codziennego, określanie czasu, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, styl życia, konflikty i problemy);
- 6) żywienie (np. artykuły spożywcze, posiłki i ich przygotowywanie, nawyki żywieniowe, lokale gastronomiczne);
- 7) zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary i ich cechy, sprzedawanie i kupowanie, środki płatnicze, wymiana i zwrot towaru, promocje, korzystanie z usług);
- 8) podróżowanie i turystyka (np. środki transportu i korzystanie z nich, orientacja w terenie, baza noclegowa, wycieczki, zwiedzanie);
- 9) kultura (np. dziedziny kultury, twórcy i ich dzieła, uczestnictwo w kulturze, tradycje i zwyczaje, media);
- 10) sport (np. dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, obiekty sportowe, imprezy sportowe, uprawianie sportu);
- 11) zdrowie (np. tryb życia, samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie);
- 12) nauka i technika (np. odkrycia naukowe, wynalazki, korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych i technologii informacyjno-komunikacyjnych);
- 13) świat przyrody (np. pogoda, pory roku, rośliny i zwierzęta, krajobraz, zagrożenie i ochrona środowiska naturalnego);
- 14) życie społeczne (np. wydarzenia i zjawiska społeczne).

II. Uczeń rozumie proste wypowiedzi ustne (np. rozmowy, wiadomości, komunikaty, ogłoszenia, instrukcje) artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka:

- 1) reaguje na polecenia;
 - 2) określa główną myśl wypowiedzi lub fragmentu wypowiedzi;
 - 3) określa intencje nadawcy/autora wypowiedzi;
 - 4) określa kontekst wypowiedzi (np. formę, czas, miejsce, sytuację, uczestników);
 - 5) znajduje w wypowiedzi określone informacje;
 - 6) rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi.
- III. Uczeń rozumie proste wypowiedzi pisemne (np. listy, e-maile, SMS-y, kartki pocztowe, napisy, broszury, ulotki, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, historyjki obrazkowe z tekstem, artykuły, teksty narracyjne, recenzje, wywiady, wpisy na forach i blogach, teksty literackie):
- 1) określa główną myśl tekstu lub fragmentu tekstu;
 - 2) określa intencje nadawcy/autora tekstu;
 - 3) określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę, formę tekstu, czas, miejsce, sytuację);
 - 4) znajduje w tekście określone informacje;
 - 5) rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu;
 - 6) układa informacje w określonym porządku;
 - 7) rozróżnia formalny i nieformalny styl tekstu.
- IV. Uczeń tworzy krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi ustne:
- 1) opisuje ludzi, zwierzęta, przedmioty, miejsca i zjawiska;
 - 2) opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości;
 - 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
 - 4) przedstawia intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
 - 5) opisuje upodobania;
 - 6) wyraża i uzasadnia swoje opinie, przedstawia opinie innych osób;
 - 7) wyraża uczucia i emocje;
 - 8) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi adekwatnie do sytuacji.
- V. Uczeń tworzy krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi pisemne (np. notatkę, ogłoszenie, zaproszenie, życzenia, wiadomość, SMS, pocztówkę, e-mail, historyjkę, list prywatny, wpis na blogu):
- 1) opisuje ludzi, zwierzęta, przedmioty, miejsca i zjawiska;
 - 2) opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości;
 - 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
 - 4) przedstawia intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
 - 5) opisuje upodobania;
 - 6) wyraża i uzasadnia swoje opinie, przedstawia opinie innych osób;
 - 7) wyraża uczucia i emocje;
 - 8) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi adekwatnie do sytuacji.
- VI. Uczeń reaguje ustnie w typowych sytuacjach:
- 1) przedstawia siebie i inne osoby;

- 2) nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę; podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu (np. prosi o wyjaśnienie, powtórzenie, sprecyzowanie; upewnia się, że rozmówca zrozumiał jego wypowiedź);
- 3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia;
- 4) wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami;
- 5) wyraża swoje upodobania, intencje i pragnienia, pyta o upodobania, intencje i pragnienia innych osób;
- 6) składa życzenia i gratulacje, odpowiada na życzenia i gratulacje;
- 7) zaprasza i odpowiada na zaproszenie;
- 8) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje, zachęca; prowadzi proste negocjacje w sytuacjach życia codziennego;
- 9) prosi o radę i udziela rady;
- 10) pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
- 11) ostrzega, nakazuje, zakazuje, instruuje;
- 12) wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia prośby;
- 13) wyraża uczucia i emocje (np. radość, smutek, niezadowolenie, zdziwienie, nadzieję, obawę);
- 14) stosuje zwroty i formy grzecznościowe.

VII. Uczeń reaguje w formie prostego tekstu pisanego (np. wiadomość, SMS, krótki list prywatny, e-mail, wpis na czacie/forum) w typowych sytuacjach:

- 1) przedstawia siebie i inne osoby;
- 2) nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę (np. podczas rozmowy na czacie);
- 3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia (np. wypełnia formularz/ankietę);
- 4) wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami;
- 5) wyraża swoje upodobania, intencje i pragnienia, pyta o upodobania, intencje i pragnienia innych osób;
- 6) składa życzenia i gratulacje, odpowiada na życzenia i gratulacje;
- 7) zaprasza i odpowiada na zaproszenie;
- 8) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje, zachęca; prowadzi proste negocjacje w sytuacjach życia codziennego;
- 9) prosi o radę i udziela rady;
- 10) pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
- 11) ostrzega, nakazuje, zakazuje, instruuje;
- 12) wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia prośby;
- 13) wyraża uczucia i emocje (np. radość, smutek, niezadowolenie, zdziwienie, nadzieję, obawę);
- 14) stosuje zwroty i formy grzecznościowe.

VIII. Uczeń przetwarza prosty tekst ustnie lub pisemnie:

- 1) przekazuje w języku obcym nowożytnym informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. wykresach, mapach, symbolach, piktogramach) lub audio-wizualnych (np. filmach, reklamach);

- 2) przekazuje w języku obcym nowożytnym lub polskim informacje sformułowane w tym języku obcym;
 - 3) przekazuje w języku obcym nowożytnym informacje sformułowane w języku polskim.
- IX. Uczeń posiada:
- 1) podstawową wiedzę o krajach, społeczeństwach i kulturach społeczności, które posługują się danym językiem obcym nowożytnym, oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu lokalnego, europejskiego i globalnego;
 - 2) świadomość związku między kulturą własną i obcą oraz wrażliwość międzykulturową.
- X. Uczeń dokonuje samooceny i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. korzystanie ze słownika, poprawianie błędów, prowadzenie notatek, stosowanie mnemotechnik, korzystanie z tekstów kultury w języku obcym nowożytnym).
- XI. Uczeń współdziała w grupie (np. w lekcyjnych i pozalekcyjnych językowych pracach projektowych).
- XII. Uczeń korzysta ze źródeł informacji w języku obcym nowożytnym (np. z encyklopedii, mediów, instrukcji obsługi), również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych.
- XIII. Uczeń stosuje strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, identyfikowanie słów kluczy lub internacjonalizmów) i strategie kompensacyjne, w przypadku gdy nie zna lub nie pamięta wyrazu (np. upraszczanie formy wypowiedzi, zastępowanie innym wyrazem, opis, wykorzystywanie środków niewerbalnych).
- XIV. Uczeń posiada świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami).

Podstawa programowa – wersja II.1.DJ

*Język obcy nowożytny nauczany jako pierwszy
(II etap edukacyjny, oddziały dwujęzyczne w klasach VII–VIII)*

Cele kształcenia – wymagania ogólne

Uczeń spełnia wymagania określone w podstawie programowej II.1. Podczas dodatkowych godzin uczeń rozwija znajomość środków językowych oraz doskonali umiejętności językowe, w tym – w przypadku przedmiotów nauczanych dwujęzycznie – również w zakresie tych przedmiotów.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

W zakresie wymagań szczegółowych określonych w dziale I–VIII: uczeń spełnia wymagania określone w podstawie programowej II.1.

W zakresie wymagania określonego w dziale IX: uczeń spełnia wymagania określone w podstawie programowej II.1. W szczególności – w odniesieniu do kultury krajów obszaru nauczanego języka – posiada podstawową wiedzę dotyczącą m.in. ich literatury, historii, geografii.

W zakresie wymagań określonych w działach X–XIV: uczeń spełnia wymagania określone w podstawie programowej II.1., ze szczególnym uwzględnieniem wymagań określonych w dziale XIV.

Podstawa programowa – wersja II.2.

*Język obcy nowożytny nauczany jako drugi
(II etap edukacyjny, klasy VII i VIII)*

Cele kształcenia – wymagania ogólne

- I. Znajomość środków językowych.
Uczeń posługuje się bardzo podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.
- II. Rozumienie wypowiedzi.
Uczeń rozumie bardzo proste wypowiedzi ustne artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka, a także bardzo proste wypowiedzi pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.
- III. Tworzenie wypowiedzi.
Uczeń samodzielnie formułuje bardzo krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi ustne i pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.
- IV. Reagowanie na wypowiedzi.
Uczeń uczestniczy w rozmowie i w typowych sytuacjach reaguje w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, ustnie lub pisemnie w formie bardzo prostego tekstu, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.
- V. Przetwarzanie wypowiedzi.
Uczeń zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

- I. Uczeń posługuje się bardzo podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów:
 - 1) człowiek (np. dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, rzeczy osobiste, uczucia i emocje, umiejętności i zainteresowania);
 - 2) miejsce zamieszkania (np. dom i jego okolica, pomieszczenia i wyposażenie domu, prace domowe);
 - 3) edukacja (np. szkoła i jej pomieszczenia, przedmioty nauczania, uczenie się, przybory szkolne, życie szkoły);
 - 4) praca (np. popularne zawody, miejsce pracy);
 - 5) życie prywatne (np. rodzina, znajomi i przyjaciele, czynności życia codziennego, określanie czasu, formy spędzania czasu wolnego, urodziny, święta);
 - 6) żywienie (np. artykuły spożywcze, posiłki, lokale gastronomiczne);
 - 7) zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary i ich cechy, sprzedawanie i kupowanie, środki płatnicze, korzystanie z usług);
 - 8) podróżowanie i turystyka (np. środki transportu i korzystanie z nich, orientacja w terenie, hotel, wycieczki);
 - 9) kultura (np. uczestnictwo w kulturze, tradycje i zwyczaje);
 - 10) sport (np. dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, obiekty sportowe, uprawianie sportu);
 - 11) zdrowie (np. samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie);
 - 12) świat przyrody (np. pogoda, pory roku, rośliny i zwierzęta, krajobraz).

- II. Uczeń rozumie bardzo proste wypowiedzi ustne (np. rozmowy, wiadomości, komunikaty, ogłoszenia) artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka:
 - 1) reaguje na polecenia;
 - 2) określa główną myśl wypowiedzi;
 - 3) określa intencje nadawcy/autora wypowiedzi;
 - 4) określa kontekst wypowiedzi (np. czas, miejsce, uczestników);
 - 5) znajduje w wypowiedzi określone informacje;
 - 6) rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi.

- III. Uczeń rozumie bardzo proste wypowiedzi pisemne (np. listy, e-maile, SMS-y, kartki pocztowe, napisy, ulotki, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, historyjki obrazkowe z tekstem, teksty narracyjne, wpisy na forach i blogach):
 - 1) określa główną myśl tekstu;
 - 2) określa intencje nadawcy/autora tekstu;
 - 3) określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę);
 - 4) znajduje w tekście określone informacje;
 - 5) rozróżnia formalny i nieformalny styl tekstu.

- IV. Uczeń tworzy bardzo krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi ustne:
 - 1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca i zjawiska;
 - 2) opowiada o czynnościach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości;
 - 3) przedstawia intencje i plany na przyszłość;

- 4) przedstawia upodobania;
 - 5) wyraża swoje opinie;
 - 6) wyraża uczucia i emocje;
 - 7) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi adekwatnie do sytuacji.
- V. Uczeń tworzy bardzo krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi pisemne (np. notatkę, ogłoszenie, zaproszenie, życzenia, wiadomość, SMS, pocztówkę, e-mail, historijkę, wpis na blogu):
- 1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca i zjawiska;
 - 2) opowiada o czynnościach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości;
 - 3) przedstawia intencje i plany na przyszłość;
 - 4) przedstawia upodobania;
 - 5) wyraża swoje opinie;
 - 6) wyraża uczucia i emocje;
 - 7) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi adekwatnie do sytuacji.
- VI. Uczeń reaguje ustnie w typowych sytuacjach:
- 1) przedstawia siebie i inne osoby;
 - 2) nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę; podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu (np. prosi o wyjaśnienie, powtórzenie, sprecyzowanie; upewnia się, że rozmówca zrozumiał jego wypowiedź);
 - 3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia;
 - 4) wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami;
 - 5) wyraża swoje upodobania, intencje i pragnienia; pyta o upodobania, intencje i pragnienia innych osób;
 - 6) składa życzenia, odpowiada na życzenia;
 - 7) zaprasza i odpowiada na zaproszenie;
 - 8) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje;
 - 9) pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
 - 10) nakazuje, zakazuje;
 - 11) wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia prośby;
 - 12) wyraża uczucia i emocje (np. radość, smutek);
 - 13) stosuje zwroty i formy grzecznościowe.
- VII. Uczeń reaguje w formie bardzo prostego tekstu pisanego (np. wiadomość, SMS, e-mail, wpis na czacie/forum) w typowych sytuacjach:
- 1) przedstawia siebie i inne osoby;
 - 2) nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę (np. podczas rozmowy na czacie);
 - 3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia (np. wypełnia formularz/ankietę);
 - 4) wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami;
 - 5) wyraża swoje upodobania, intencje i pragnienia, pyta o upodobania, intencje i pragnienia innych osób;
 - 6) składa życzenia, odpowiada na życzenia;

- 7) zaprasza i odpowiada na zaproszenie;
- 8) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje;
- 9) pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
- 10) nakazuje, zakazuje;
- 11) wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia prośby;
- 12) wyraża uczucia i emocje (np. radość, smutek);
- 13) stosuje zwroty i formy grzecznościowe.

VIII. Uczeń przetwarza bardzo prosty tekst ustnie lub pisemnie:

- 1) przekazuje w języku obcym nowożytnym podstawowe informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. mapach, symbolach, piktogramach) lub audiowizualnych (np. filmach, reklamach);
- 2) przekazuje w języku obcym nowożytnym lub polskim informacje sformułowane w tym języku obcym;
- 3) przekazuje w języku obcym nowożytnym informacje sformułowane w języku polskim.

IX. Uczeń posiada:

- 1) podstawową wiedzę o krajach, społeczeństwach i kulturach społeczności, które posługują się danym językiem obcym nowożytnym, oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu lokalnego, europejskiego i globalnego;
- 2) świadomość związku między kulturą własną i obcą oraz wrażliwość międzykulturową.

X. Uczeń dokonuje samooceny i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. korzystanie ze słownika, poprawianie błędów, prowadzenie notatek, stosowanie mnemotechnik, korzystanie z tekstów kultury w języku obcym nowożytnym).

XI. Uczeń współdziała w grupie (np. w lekcyjnych i pozalekcyjnych językowych pracach projektowych).

XII. Uczeń korzysta ze źródeł informacji w języku obcym nowożytnym (np. z encyklopedii, mediów), również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych.

XIII. Uczeń stosuje strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, identyfikowanie słów kluczy lub internacjonalizmów) i strategie kompensacyjne, w przypadku gdy nie zna lub nie pamięta wyrazu (np. upraszczanie formy wypowiedzi, wykorzystywanie środków niewerbalnych).

XIV. Uczeń posiada świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami).

Podstawa programowa – wersja II.2.DJ

Język obcy nowożytny nauczany jako drugi

(II etap edukacyjny, oddziały dwujęzyczne w klasach VII i VIII)

Cele kształcenia – wymagania ogólne

Uczeń spełnia wymagania określone w podstawie programowej II.2. Podczas dodatkowych godzin uczeń utrwała i rozwija znajomość środków językowych oraz doskonali umiejętności językowe – przede wszystkim w zakresie rozumienia wypowiedzi, w tym – w przypadku przedmiotów nauczanych dwujęzycznie – również w zakresie tych przedmiotów.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Uczeń spełnia wymagania określone w podstawie programowej II.2.

Warunki i sposób realizacji

Skuteczne porozumiewanie się w języku obcym nowożytnym – zarówno w mowie, jak i w piśmie – stanowi nadrzędny cel kształcenia językowego na wszystkich etapach edukacyjnych wyodrębnionych w podstawie programowej. Tak zarysowany cel sprawia, że język obcy nowożytny powinien być przede wszystkim traktowany jako narzędzie umożliwiające uczniowi osiągnięcie różnych, właściwych dla danej sytuacji i motywacji, celów komunikacyjnych. Założenie to nie wyklucza jednoczesnego dążenia do osiągania przez ucznia coraz wyższego stopnia poprawności językowej, choć z pewnością, zwłaszcza na początkowych etapach procesu kształcenia językowego, będzie to poprawność w zakresie kilku, kilkunastu najprostszych struktur.

Rozwijanie kompetencji w zakresie języka obcego nowożytnego należy z założenia traktować jako proces wieloletni, naznaczony nierównomiernym rozwojem w zakresie poszczególnych umiejętności, zależny od warunków, w których kształcenie to się odbywa. Zadaniem szkoły jest zapewnienie takich warunków, w których godziny przeznaczone na kształcenie językowe zostaną wykorzystane w sposób optymalny, tak dla języka nauczanego jako pierwszy (wiodący), jak i dla języka nauczanego jako drugi (od klasy VII).

W kształceniu językowym na II etapie edukacyjnym niezbędne jest:

- 1) zapewnienie przez szkołę zajęć z języka obcego nowożytnego, którego uczeń uczył się na I etapie edukacyjnym (w klasach I–III), i którego nauka może być również kontynuowana na III etapie edukacyjnym (w szkole ponadpodstawowej), szczególnie w przypadku języka obcego nowożytnego nauczanego jako pierwszy;
- 2) zapewnienie przez szkołę kształcenia uczniów w grupach o zbliżonym poziomie biegłości w zakresie języka obcego nowożytnego. Realizacja tego

- wymagania może wiązać się z podziałem klasy na grupy bądź stworzeniem grup językowych międzyoddziałowych;
- 3) prowadzenie zajęć z języka obcego nowożytnego w odpowiednio wyposażonej sali, z dostępem do słowników, pomocy wizualnych, odtwarzacza płyt CD/plików dźwiękowych, komputera ze stałym łączem internetowym, umożliwiającej przeprowadzanie ćwiczeń językowych w parach i grupach;
 - 4) używanie języka obcego nowożytnego nie tylko jako treści swoistej dla przedmiotu nauczania, ale również jako języka komunikacji podczas zajęć w różnych rodzajach interakcji, tj. zarówno nauczyciel – uczeń, jak i uczeń – uczeń;
 - 5) tworzenie i wykorzystywanie takich zadań językowych, które będą stanowiły ilustrację przydatności języka obcego nowożytnego do realizacji własnych celów komunikacyjnych, oraz stwarzanie sytuacji edukacyjnych sprzyjających poznawaniu i rozwijaniu przez uczniów własnych zainteresowań oraz pasji. Wszystkie te działania powinny docelowo służyć rozwijaniu u uczniów świadomości znaczenia języków obcych nowożytnych w różnych dziedzinach życia społecznego, w tym w pracy, również w odniesieniu do ścieżki własnej kariery zawodowej;
 - 6) wykorzystywanie autentycznych materiałów źródłowych (zdjęć, filmów, nagrań audio, tekstów), w tym z użyciem narzędzi związanych z technologiami informacyjno-komunikacyjnymi, takich jak np. tablice interaktywne z oprogramowaniem, urządzenia mobilne;
 - 7) przeprowadzanie „na bieżąco” nieformalnej oraz formalnej diagnozy oraz systematyczne przekazywanie uczniowi i jego rodzicom – w sposób zrozumiały i czytelny dla odbiorcy – informacji zwrotnej na temat poziomu osiągnięć/postępów ucznia w zakresie poszczególnych umiejętności językowych;
 - 8) zachęcanie uczniów do samooceny własnej pracy i stosowania różnych technik służących uczeniu się. Realizacja tego zalecenia stanowi szczególne zadanie nauczycieli i szkoły. Nauczyciele powinni zachęcać uczniów do pracy własnej z wykorzystaniem filmów, zasobów internetu, książek (np. uproszczonych lektur), komunikatorów i mediów społecznościowych w odpowiednim zakresie i stosownie do wieku uczniów. W szkole powinny być organizowane wydarzenia związane z językami obcymi nowożytnymi, np. konkursy, wystawy, seanse filmowe, spotkania czytelnicze, dni języków obcych nowożytnych, zajęcia teatralne, udział w programach europejskich typu *eTwinning*, umożliwiające uczniom kontakt z rodzimymi użytkownikami języka oraz innymi użytkownikami języka docelowego;
 - 9) wykorzystanie zajęć z języka obcego nowożytnego do rozwijania wrażliwości międzykulturowej oraz kształtowania postawy ciekawości, szacunku i otwartości wobec innych kultur, niekoniecznie tylko tych związanych z językiem docelowym, np. przez zachęcanie uczniów do refleksji nad zjawiskami typowymi dla kultur innych niż własna, stosowanie odniesień do kultury, tradycji i historii kraju pochodzenia uczniów oraz tworzenie sytuacji komunikacyjnych umożliwiających uczniom rozwijanie umiejętności interkulturowych.

Kształcenie w zakresie języka obcego nowożytnego powinno wspierać i być wspierane przez kształcenie w zakresie pozostałych przedmiotów oraz umiejętności ogólnych. Należy mieć świadomość, że wiele technik stosowanych podczas zajęć z języka obcego nowożytnego, np. planowanie i analizowanie zasobu środków i umiejętności językowych posiadanych i wymaganych do wykonania danego zadania językowego, twórcze wykorzystanie języka, traktowanie popełnionego błędu jako narzędzia rozwoju własnych umiejętności językowych, wykorzystywanie domysłu językowego w procesie rozumienia tekstu słuchanego i czytanego, odkrywanie wzorców i formułowanie reguł, sprzyja nie tylko rozwojowi umiejętności językowych, ale przyczynia się do rozwoju umiejętności rozumowania w ogóle. Zajęcia z języka obcego nowożytnego, dla których naturalne i pożądane są ćwiczenia bazujące na pracy w parach lub w grupach, dają również doskonałą możliwość rozwijania tzw. umiejętności miękkich, w tym umiejętności współpracy, oceny mocnych i słabych stron własnych oraz kolegów/koleżanek, doceniania wkładu pracy kolegów/koleżanek np. w ramach pracy projektowej.

Komentarz do podstawy programowej kształcenia ogólnego – język obcy nowożytny

Marcin Smolik, Paweł Poszytek

Ogólne założenia zmian

Podstawa programowa kształcenia ogólnego w zakresie języka obcego nowożytnego jest wspólna dla wszystkich języków obcych i obejmuje następujące etapy edukacyjne:

- wychowanie przedszkolne;
- I etap edukacyjny – klasy I–III szkoły podstawowej;
- II etap edukacyjny – klasy IV–VIII szkoły podstawowej;
- III etap edukacyjny – szkoła ponadpodstawowa (liceum ogólnokształcące, technikum, branżowa szkoła I i II stopnia).

Na pierwszym etapie edukacyjnym każdy uczeń obowiązkowo uczy się jednego języka obcego, natomiast od klasy VII na etapie drugim – dwóch języków obcych⁷. Dodatkowo – również od klasy VII szkoły podstawowej – przewidziano możliwość nauczania jednego z dwóch obowiązkowych języków w zwiększonej liczbie godzin w oddziałach (na poziomie szkoły podstawowej) lub w oddziałach lub szkołach (na poziomie szkoły ponadpodstawowej)

⁷ Wyjątek stanowią branżowe szkoły I i II stopnia, w których uczniowie obowiązkowo uczą się jednego języka obcego nowożytnego.

dwujęzycznych⁸. Ze względu na powyższe stworzonych zostało kilka wariantów podstawy programowej odpowiadających sytuacjom wynikającym z rozpoczynania lub kontynuacji nauki danego języka na kolejnych etapach edukacyjnych, z zastrzeżeniem że **zasadą powinno stać się zapewnienie uczniowi możliwości kontynuacji nauki tego samego języka obcego jako pierwszego na wszystkich etapach edukacyjnych**, od I klasy szkoły podstawowej do ostatniej klasy szkoły ponadpodstawowej (czyli przez 12 albo 13 lat).

Poszczególne warianty podstawy programowej dla **szkoły podstawowej, liceum ogólnokształcącego i technikum** oznaczone zostały symbolem, na który składają się:

- oznaczenie etapu edukacyjnego (cyfra rzymska – I, II albo III);
- oznaczenie języka nauczanego jako pierwszy albo drugi (cyfra arabska – 1. albo 2.);
- oznaczenie poziomu nauczania (DJ – dla uczniów szkół lub oddziałów dwujęzycznych; oraz wyłącznie w przypadku III etapu edukacyjnego: 0 – dla rozpoczynających naukę, P – dla osób kontynuujących naukę ze szkoły podstawowej, realizujących kształcenie w zakresie podstawowym, R – dla osób kontynuujących naukę ze szkoły podstawowej, realizujących kształcenie w zakresie rozszerzonym).

Warianty podstawy programowej dla **branżowej szkoły I i II stopnia** oznaczone zostały symbolem, na który składają się:

- oznaczenie etapu edukacyjnego (cyfra rzymska – III);
- oznaczenie stopnia szkoły branżowej (odpowiednio BS1 – w przypadku branżowej szkoły I stopnia lub BS2 – w przypadku branżowej szkoły II stopnia);
- oznaczenie wskazujące, czy język obcy nauczany w szkole branżowej jest językiem, który w szkole podstawowej był nauczany jako pierwszy albo jako drugi, albo którego naukę uczeń rozpoczął dopiero w branżowej szkole I stopnia (cyfra arabska – 1. albo 2., albo 0).

Wszystkie warianty podstawy programowej kształcenia ogólnego w zakresie języka obcego nowożytnego zostały opracowane **w nawiązaniu do poziomów biegłości** w zakresie poszczególnych umiejętności językowych określonych w *Europejskim Systemie Opisu Kształcenia Językowego (ESOKJ)*: *uczenie się, nauczanie, ocenianie* – opracowanym przez Radę Europy. Ze względu na specyfikę ww. dokumentu, przeznaczonego z założenia dla osób dorosłych uczących się języka obcego, powiązanie poszczególnych wariantów podstawy programowej z poziomami określonymi w *ESOKJ* ma wyłącznie ułatwić określenie orientacyjnego poziomu biegłości językowej oczekiwanego od ucznia kończącego dany etap edukacyjny. Powiązanie to nie stanowi jednak żadnego formalnego odniesienia jednego dokumentu do drugiego. Poszczególne warianty podstawy programowej odnoszą

⁸ Art. 25 ust. 3 *Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe* (Dz.U. z 2017 r., poz. 59) oraz art. 361 *Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe* (Dz.U. z 2017 r., poz. 60) określa możliwość tworzenia – od roku szkolnego 2019/2020 – klas wstępnych przygotowujących uczniów 4-letnich liceów ogólnokształcących dwujęzycznych, 4-letnich liceów ogólnokształcących z oddziałami dwujęzycznymi, 5-letnich techników dwujęzycznych oraz 5-letnich techników z oddziałami dwujęzycznymi do kontynuowania nauki w oddziałach dwujęzycznych w tych liceach i technikach. Język obcy nowożytny jest nauczany w klasie wstępnej w wymiarze 18 godzin tygodniowo, tj. 540 godzin w ciągu roku szkolnego.

się do uczniów w różnym wieku⁹ i szczególnie w przypadku uczniów kończących I i II etap edukacyjny nawiązanie do *ESOKJ* ma charakter bardzo ogólny.

W poniższej tabeli przedstawiono poszczególne warianty podstawy programowej kształcenia ogólnego w zakresie języka obcego nowożytnego.

Etap edukacyjny	Język obcy nauczany jako...	Wariant podstawy programowej	Opis	Liczba godzin w ramowym planie nauczania (w cyklu)	Nawiązanie do poziomu <i>ESOKJ</i>
pierwszy (szkoła podstawowa, klasy I–III)	pierwszy	I.1.	od początku w klasie I	180	A1 ¹⁰
drugi (szkoła podstawowa, klasy IV–VIII)	pierwszy	II.1.	kontynuacja z klas I–III	450	A2+ (B1 w zakresie rozumienia wypowiedzi) ¹¹
		II.1.DJ	dla oddziałów dwujęzycznych	$450_{(II.1.)} + 120 = 570$	A2+ / B1
	drugi	II.2.	od początku w klasie VII	120	A1
		II.2.DJ	od początku w klasie VII w oddziałach dwujęzycznych	$120_{(II.2.)} + 120 = 240$	A1+

⁹ Odpowiednio 9–10 lat w przypadku uczniów kończących klasę III, 14–15 lat w przypadku uczniów kończących klasę VIII, 18–20 lat w przypadku uczniów kończących szkołę ponadpodstawową.

¹⁰ W przypadku pierwszego etapu edukacyjnego zalecane jest nawiązanie do odpowiedniego *Portfolio* językowego opracowanego na podstawie wymagań opisanych w *ESOKJ – Portfolio* dla dzieci w wieku 6–10 lat (dostępne on-line): <https://www.ore.edu.pl/zesp%C3%B3%C5%82-kompetencji-i-%C4%99zykowych-i-wiedzy-o-kulturze/europejskie-portfolio-jezykowe-epj/epj-6-10-lat> [dostęp: 22 lutego 2017].

¹¹ W przypadku uczniów, którzy w latach szkolnych 2018/2019–2020/2021 ukończą klasę VIII na podbudowie wymagań edukacyjnych określonych dla I i II etapu edukacyjnego (klasy I–VI) w podstawie programowej z 2012 r., jako poziom docelowy należy przyjąć orientacyjnie poziom A2/A2+. Okresowo niższy poziom wymagań zostanie uwzględniony w egzaminie ósmoklasisty z języka obcego nowożytnego w latach 2019–2021. Od roku szkolnego 2021/2022 jako docelowy należy przyjąć poziom określony w tabeli, tj. A2+ (B1 w zakresie rozumienia wypowiedzi). W 2022 r. odpowiednio wzrośnie również poziom trudności egzaminu ósmoklasisty z języka obcego nowożytnego.

trzeci (szkoła ponadpodstawowa: liceum ogólnokształcące, technikum)	pierwszy	III.1.P	kontynuacja 1. języka ze szkoły podstawowej – kształcenie w zakresie podstawowym	360	B1+ (B2 w zakresie rozumienia wypowiedzi)
		III.1.R	kontynuacja 1. języka ze szkoły podstawowej – kształcenie w zakresie rozszerzonym	$360_{(III.1.P)} + 180 = 540$	B2+ (C1 w zakresie rozumienia wypowiedzi)
		III.1.DJ	kontynuacja 1. języka ze szkoły podstawowej – poziom dla szkół lub oddziałów dwujęzycznych albo kontynuacja 2. języka ze szkoły podstawowej nauczanego w szkole podstawowej w oddziałach dwujęzycznych albo od początku w klasie I szkoły ponadpodstawowej w szkole lub oddziale dwujęzycznym albo kontynuacja z klasy wstępnej	W LO: $360_{(III.1.P)} + 180_{(III.1.R)} = 540$ W technikum: $360_{(III.1.P)} + 180_{(III.1.R)} = 540$	C1+ (C2 w zakresie rozumienia wypowiedzi)
	drugi	III.2.0	drugi język obcy od początku w klasie I szkoły ponadpodstawowej	240	A2
		III.2.	kontynuacja 2. języka ze szkoły podstawowej	240	A2+
trzeci (szkoła ponadpodstawowa: branżowa szkoła I i II stopnia)	–	III.BS1.1	język obcy w branżowej szkole I stopnia – kontynuacja języka nauczanego jako pierwszy w szkole podstawowej	150	B1
		III.BS1.2 (=III.2.0)	język obcy w branżowej szkole I stopnia – kontynuacja języka nauczanego jako drugi w szkole podstawowej	150	A2
		III.BS1.0 (=II.2.)	język obcy w branżowej szkole I stopnia – od początku w klasie 1.	150	A1
		III.BS2.1 (=III.1.P)	język obcy w branżowej szkole II stopnia – kontynuacja języka nauczanego w branżowej szkole I stopnia, który wcześniej był nauczany jako pierwszy w szkole podstawowej	210	B1+ (B2 w zakresie rozumienia wypowiedzi)
		III.BS2.2 (=II.1.)	język obcy w branżowej szkole II stopnia – kontynuacja języka nauczanego w branżowej szkole I stopnia, który wcześniej był nauczany jako drugi w szkole podstawowej	210	A2+ (B1 w zakresie rozumienia wypowiedzi)
		III.BS2.0 (=III.2.)	język obcy w branżowej szkole II stopnia – kontynuacja języka nauczanego w branżowej szkole I stopnia, którego naukę uczniów rozpoczął od zera w I klasie BS I	210	A2+

Każdy z ww. wariantów podstawy programowej skonstruowany jest w taki sam sposób: zawiera cele kształcenia stanowiące wymagania ogólne, treści nauczania i umiejętności wyrażone w postaci wymagań szczegółowych oraz zalecenia dotyczące warunków i sposobów realizacji podstawy programowej na danym etapie edukacyjnym.

Porównanie poprzedniej i obecnej podstawy programowej oraz uzasadnienie zmian

Przystępując do opracowania podstawy programowej w zakresie języka obcego nowożytnego, **zespół ekspertów przyjął osiem następujących założeń:**

1. Nadrzędnym celem kształcenia w zakresie języka obcego nowożytnego na wszystkich etapach edukacyjnych wyodrębnionych w podstawie programowej jest **skuteczne porozumiewanie się w języku obcym – zarówno w mowie, jak i w piśmie**. Język obcy to narzędzie, które ma umożliwić uczącemu się osiągnięcie założonych przez niego celów komunikacyjnych, właściwych dla danej sytuacji komunikacyjnej i motywacji nim kierującej. Zakładamy, że docelowo, w perspektywie długoterminowej, motywacja ta będzie miała charakter przede wszystkim wewnętrzny, tzn. zdający sam będzie decydował kiedy, gdzie i w jakim celu używa języka obcego (może to być na przykład czytanie dla przyjemności, rozmowa ze znajomym z zagranicy prowadzona za pośrednictwem komunikatora internetowego, osiągnięcie określonego poziomu biegłości). Przyjmujemy jednak również, że motywacja ta może mieć charakter zewnętrzny, tzn. kontekst, w którym znajdzie się użytkownik języka, będzie determinował konieczność używania języka obcego (sytuacja taka może zaistnieć na przykład w klasie szkolnej lub w pracy zawodowej). Niezależnie jednak od motywacji, skuteczność komunikacji stanowi nadrzędny wyznacznik sukcesu w procesie kształcenia językowego.
2. Skutecznego porozumiewania się w języku obcym nie należy traktować jako „przekazywania komunikatu w jakiejkolwiek formie”, tożsamego z przyzwoleniem na brak dbałości w odniesieniu do stylu, precyzji i poprawności przekazu. Należy mieć świadomość, że w wielu sytuacjach zawodowych określone wyżej cechy stają się szczególnie istotne. Ma to miejsce nie tylko w sytuacjach, kiedy od uczącego oczekuje się spełnienia najwyższych standardów znajomości języka obcego (np. w pracy akademickiej), ale również w kontekstach, w których do codziennego funkcjonowania wystarczy średni poziom biegłości językowej, jednakże ważne jest, aby był to język poprawny pod względem formalnym (np. w kontaktach z klientem). Należy zatem przyjąć, że w procesie kształcenia językowego uczeń powinien dążyć do **osiągania coraz wyższego stopnia precyzji w wyrażaniu myśli oraz coraz wyższego stopnia poprawności językowej** (gramatycznej, leksykalnej, ortograficznej, fonetycznej), choć z pewnością – zwłaszcza na początkowych etapach procesu kształcenia językowego – będzie to poprawność w zakresie kilku, kilkunastu najprostszych struktur.

3. Rozwijanie kompetencji w zakresie języka obcego nowożytnego wymaga kilkukrotnego powracania do tych samych zagadnień, jednakże konieczne jest, aby każdorazowej powtórcie towarzyszyło rozbudowanie wiadomości i umiejętności wcześniej nabytych. Takie **spiralne podejście do kształcenia w zakresie języka obcego** dotyczy zarówno wiedzy, jak i umiejętności językowych.
4. Realizację założeń określonych w punktach 1, 2 i 3 powyżej należy z założenia traktować jako proces wieloletni, zależny od warunków, w których rozwijanie kompetencji w zakresie języka obcego się odbywa. Dlatego też należy dołożyć wszelkich starań, aby **zapewnić wszystkim uczniom możliwość kontynuacji nauki tego samego języka obcego jako pierwszego na wszystkich etapach edukacyjnych**, od I klasy szkoły podstawowej do ostatniej klasy szkoły ponadpodstawowej, czyli przez 12 albo 13 lat (odpowiednio w przypadku liceum ogólnokształcącego oraz technikum i branżowej szkoły I i II stopnia).
5. Rozwijanie kompetencji w zakresie języka obcego zależy nie tylko od warunków, w których się odbywa, ale również od indywidualnych predyspozycji, nastawienia, motywacji i zaangażowania uczącego się, które (za wyjątkiem predyspozycji) wykazują tendencję do zmieniania się w czasie. Rozwój w zakresie poszczególnych umiejętności językowych będzie następował w różnym tempie, w zależności od chociażby gotowości psycholingwistycznej danego uczącego się. Wyniki przeprowadzonych badań pozwalają jednak przyjąć uogólnienie, że rozwój w zakresie tzw. sprawności receptywnych (a więc rozumienia ze słuchu i rozumienia tekstów pisanych) następuje – co do zasady – szybciej niż rozwój w zakresie tzw. sprawności produktywnych (tj. pisanie i mówienie), choć nie należy zakładać tutaj bezwzględnej sekwencyjności. Tym niemniej przyjęto, że **poziom biegłości językowej w zakresie sprawności receptywnych będzie u większości uczących się przewyższał poziom biegłości językowej w zakresie sprawności produktywnych**.
6. Kształcenie w zakresie języka obcego powinno być organizowane w taki sposób, aby **wspierało ono rozwój uczącego się jako jednostki oraz członka różnych społeczności**. Na I etapie edukacyjnym język obcy powinien przede wszystkim przyczyniać się do wszechstronnego rozwoju dziecka, a nie stanowić celu samego w sobie. Istotne jest, aby w tym okresie rozbudzić i wzmacniać u dzieci pozytywne nastawienie do nauki języka obcego oraz budować postawę otwartości i tolerancji wobec różnorodności języków, kultur i narodowości, przy jednoczesnym wspieraniu ucznia w budowaniu poczucia własnej wartości i wiary we własne możliwości. Na kolejnych etapach edukacyjnych istotne jest kierowanie procesem kształcenia językowego w taki sposób, aby uczący się był przekonany co do przydatności, a wręcz niezbędności języka obcego do realizacji własnych celów komunikacyjnych. Ważne jest również, aby zajęcia z języka obcego sprzyjały poznawaniu i rozwijaniu przez uczniów własnych zainteresowań oraz pasji. Naturalna dla kształcenia językowego różnorodność materiałów źródłowych oraz możliwość pracy w parach i grupach stanowi doskonałą okazję do rozwijania

kompetencji językowych przy jednoczesnym rozwoju uczącego się jako jednostki i członka różnych grup.

7. Kształcenie w zakresie języka obcego powinno również **wspierać i być wspierane przez kształcenie w zakresie pozostałych przedmiotów oraz umiejętności ogólnych** od najwcześniejszych etapów edukacyjnych. Już na I etapie edukacyjnym konieczne jest realizowanie treści zawartych w podstawie programowej języka obcego w sposób spójny z treściami podstawy programowej edukacji wczesnoszkolnej w zakresie edukacji polonistycznej, matematycznej, środowiskowej, plastycznej, technicznej, muzycznej i zdrowotnej. W odniesieniu do kolejnych etapów edukacyjnych należy mieć świadomość, że wiele technik stosowanych podczas zajęć z języka obcego, np. planowanie i analizowanie zasobu środków i umiejętności językowych posiadanych i wymaganych do wykonania danego zadania językowego, twórcze wykorzystanie języka, traktowanie popełnionego błędu jako narzędzia rozwoju własnych umiejętności językowych, wykorzystywanie domysłu językowego w procesie rozumienia tekstu słuchanego i czytanego, odkrywanie wzorców i formułowanie reguł, sprzyja nie tylko rozwojowi umiejętności językowych, ale przyczynia się do rozwoju umiejętności rozumowania w ogóle. Zajęcia z języka obcego, dla których naturalne i pożądane są ćwiczenia bazujące na pracy w parach lub w grupach, dają również doskonałą możliwość rozwijania np. umiejętności współpracy, oceny mocnych i słabych stron własnych oraz kolegów/koleżanek, doceniania wkładu pracy kolegów/ koleżanek w ramach pracy projektowej.
8. Kształcenie w zakresie języka obcego **wspomaga realizację wychowawczej funkcji szkoły**. Otwarty katalog tematów, które mogą być realizowane na zajęciach z języka obcego, umożliwia kształcenie w zakresie zagadnień istotnych nie tylko dla rozwijania biegłości językowej, ale ważnych również ze względu na ich przydatność w życiu codziennym. Zajęcia z języka obcego stwarzają doskonałe warunki do kształtowania postawy ciekawości, tolerancji i otwartości wobec innych kultur, niekoniecznie tylko tych związanych z językiem docelowym, np. poprzez zachęcanie uczniów do refleksji nad zjawiskami typowymi dla kultur innych niż własna oraz stosowanie odniesień do kultury, tradycji i historii kraju pochodzenia uczniów. Rozmowy na tematy poruszane zazwyczaj podczas zajęć z innych przedmiotów – np. związane ze zdrowiem, problemami społecznymi, pracą, kulturą – stanowią okazję do kolejnej refleksji nad kwestiami szczególnie istotnymi z punktu widzenia jednostki i społeczeństwa. Język obcy może stać się narzędziem umożliwiającym spojrzenie na daną kwestię z innej perspektywy, ale dającym również możliwość wyrażenia własnych poglądów.

Większość z określonych powyżej założeń stanowi trzon dydaktyki języka obcego nowożytnego, doskonale osadzony w literaturze przedmiotu, wsparty wynikami licznych badań empirycznych i analiz teoretycznych. Stanowi to jednak o potencjalnej sile opracowanej podstawy programowej, która w swoim założeniu sięga do najlepszych wzorców, choć – bez wątpienia – jest w pewnym stopniu ograniczana przez względy natury formalnej, np. możliwości finansowe, organizacyjne bądź społeczne. Podobne założenia

oraz ograniczenia towarzyszyły podstawie programowej opracowanej w 2008 r.* przez zespół ekspertów pod kierunkiem dr Magdaleny Szpotowicz. Dokument ten stanowił punkt wyjścia dla ekspertów pracujących nad nową wersją podstawy programowej, którzy – w przeciwieństwie do poprzedników – mogli odwołać się do ponadśiesięcioletnich doświadczeń w praktycznym wykorzystaniu dokumentu z 2008 r.* jako nauczyciele, autorzy materiałów edukacyjnych i zadań egzaminacyjnych, metodycy języków obcych, pracownicy szkół wyższych. Doświadczenia te stanowiły źródło inspiracji do podjęcia decyzji odnośnie do tego, co się sprawdziło – a więc powinno zostać zachowane, a także tego, co sprawdziło się w mniejszym stopniu – toteż wymaga pewnej, czasami dość znacznej, modyfikacji. W procesie tworzenia nowej podstawy programowej przyjęto zatem model ewolucyjny, a nie rewolucyjny – wprowadzono zmiany tam, gdzie okazały się konieczne. Poniżej przedstawiamy tę kwestię bardziej szczegółowo.

1. Tworzenie nowej podstawy programowej stanowiło doskonały moment do gruntownego przemyślenia i przeanalizowania poziomu biegłości językowej oczekiwanego od przeciętnego ucznia na zakończenie każdego etapu edukacji językowej. Wiele osób apelowało do ekspertów tworzących dokument, aby oczekiwany poziom wymagań został podniesiony. Sugerowano, by dla uczniów kończących II etap edukacyjny określić oczekiwany poziom biegłości jako B1, natomiast dla absolwentów szkół ponadpodstawowych określić oczekiwany minimalny poziom jako B2 (dla kształcenia w zakresie podstawowym). Powyższa sugestia wyływała również od niektórych ekspertów opracowujących nową podstawę programową. Po szczegółowym przeanalizowaniu tego postulatu w świetle średnich wyników egzaminu gimnazjalnego z języka obcego na poziomie podstawowym i rozszerzonym, wyników badania *ESLC*¹² oraz doświadczeń własnych członków zespołu, a także wywiadów z nauczycielami języków obcych, podjęta została decyzja o minimalnym podniesieniu obecnie obowiązujących wymagań. Podstawa programowa z 2008 r.* określa, iż „[w] wersji III.1 przeznaczonej dla uczniów kontynuujących naukę języka ze szkoły podstawowej zakłada się, że uczeń opanuje szerszy zakres umiejętności (niektóre typowe nawet dla poziomu B1), ale przede wszystkim będzie posługiwał się zdecydowanie szerszym zasobem środków językowych. Poziom tej wersji podstawy można określić jako A2+”¹³. Zdecydowano, że określony dla rozszerzonego zakresu nauczania języka obcego w gimnazjum – a więc po 9 latach nauki – poziom A2+/B1 będzie właściwy dla języka obcego nauczanego w szkole podstawowej od klasy I do klasy VIII. W wariantcie II.1. nowej podstawy programowej wskazano, że osiągnięcia początkowych etapów poziomu B1 można oczekiwać od przeciętnego ucznia jedynie w zakresie sprawności receptywnych – w zgodzie z jednym z głównych założeń nowej podstawy programowej. Tożsame rozwiązanie przyjęte zostało

¹² Instytut Badań Edukacyjnych, (2013), *Europejskie Badanie Kompetencji Językowych ESLC. Raport krajowy 2011* (dostępny on-line): <http://eduentuzjasci.pl/publikacje-ee-lista/165-raport/raport-z-badania/europejskie-badanie-kompetencji-jezykowych-eslc/854-europejskie-badanie-kompetencji-jezykowych-eslc.html> [dostęp: 22 lutego 2017 r.].

¹³ Szpotowicz M., Sikorzyńska A., Szulc-Kurpaska M., Trzcińska B., Gregorczyk J., Czarnecka-Cicha B., (2009), *Komentarz do podstawy programowej przedmiotu język obcy nowożytny*, [w:] *Podstawa programowa z komentarzami. Tom 3. Języki obce*, Warszawa: Ministerstwo Edukacji Narodowej, s. 69. (dostępny on-line): https://men.gov.pl/wp-content/uploads/2011/02/men_tom_3.pdf [dostęp: 22 lutego 2017 r.].

również w przypadku poszczególnych wariantów podstawy programowej dla III etapu edukacyjnego (szkoła ponadpodstawowa).

Należy mieć świadomość, że nie wszyscy absolwenci danego etapu edukacyjnego osiągną poziom biegłości językowej określony dla tego etapu. Można jednak założyć, że zdecydowana większość uczniów realizujących poszczególne warianty podstawy programowej osiągnie – różny w odniesieniu do różnych sprawności – poziom biegłości w zakresie wskazanym orientacyjnie za pomocą czerwonej obwódki na poniższym diagramie.

2. W nowej podstawie programowej zachowano – co do zasady – podział umiejętności szczegółowych (treści kształcenia) na umiejętności *stricte* językowe oraz umiejętności o charakterze bardziej ogólnym, związane z procesem kształcenia językowego i wspomagające ten proces. Pierwsza grupa umiejętności obejmuje:
 - a. znajomość środków językowych;
 - b. rozumienie ze słuchu oraz rozumienie tekstów pisanych (będące odpowiednikiem „recepcji” w *ESOKJ*);
 - c. tworzenie wypowiedzi ustnych oraz tworzenie wypowiedzi pisemnych (będące odpowiednikiem „produkcji” w *ESOKJ*);
 - d. reagowanie na wypowiedzi ustne oraz w formie tekstu pisanego (będące odpowiednikiem „interakcji” w *ESOKJ*);
 - e. przetwarzanie wypowiedzi ustnie lub pisemnie (będące odpowiednikiem „mediacji” w *ESOKJ*).

W drugiej grupie umiejętności nacisk jest położony na rozwijanie umiejętności przydatnych w procesie uczenia się przez całe życie, w tym:

- a. dokonywanie przez ucznia samooceny;
- b. budowanie repertuaru technik służących samodzielnej pracy nad językiem;
- c. współdziałanie w grupie;
- d. korzystanie z różnych źródeł informacji w języku obcym;

- e. stosowanie strategii komunikacyjnych, w tym strategii kompensacyjnych;
- f. budowanie świadomości językowej.

Należy zauważyć, że wiele umiejętności w drugiej grupie wskazuje na potencjał zajęć z języka obcego w zakresie rozwijania tzw. umiejętności miękkich, wskazywanych przez wielu pracodawców jako kluczowe u pracownika; umiejętności, których brak utrudnia znalezienie lub utrzymanie pracy.

3. W nowej podstawie programowej zachowano również:
 - a. nawiązanie do *ESOKJ* w przypadku każdego wariantu podstawy;
 - b. określenie oczekiwanych umiejętności w języku wymagań, z zachowaniem struktury wymagań ogólnych i szczegółowych;
 - c. zasadę kumulatywności – na wyższym etapie edukacyjnym obowiązują wymagania z etapów poprzednich, z tym że – w przeciwieństwie do podstawy z 2008 r.* – w nowej podstawie programowej każdy wariant zawiera pełny zapis wymagań ogólnych i szczegółowych.
4. W przypadku podstawy w zakresie edukacji językowej w wychowaniu przedszkolnym wprowadzono – w stosunku do podstawy z 2014 r.¹⁴ – jedno dodatkowe wymaganie, tj.: „[dziecko] używa wyrazów i zwrotów mających znaczenie dla danej zabawy lub innych podejmowanych czynności” (np. podczas mycia się, spożywania posiłków, przygotowania do wyjścia na spacer). Wymaganie to stanowi praktyczne spełnienie jednego z warunków realizacji podstawy, tj. włączenia przygotowywania dzieci do posługiwania się językiem obcym w różne działania w ramach programu wychowania przedszkolnego, w tym np. wykorzystania przez prowadzącego zajęcia naturalnych sytuacji wynikających ze swobodnej zabawy dzieci, aby powtórzyć lub zastosować w dalszej zabawie poznane przez dzieci słowa lub zwroty.
5. W przypadku edukacji językowej w zakresie języka obcego nowożytnego na I etapie edukacyjnym (edukacja wczesnoszkolna) określono wymagania ogólne i szczegółowe na wzór wymagań dla dalszych etapów kształcenia, uwzględniając jednak specyfikę wieku uczniów kończących klasę III szkoły podstawowej. Zaproponowane zapisy nie zwiększają w znaczący sposób zakresu wymagań w stosunku do obecnie obowiązującej podstawy programowej dla I etapu edukacyjnego – jedynie porządkują i systematyzują treści nauczania, dodatkowo w sposób bardzo przejrzysty pokazując oczekiwany przyrost biegłości językowej pomiędzy I a II etapem edukacyjnym. Należy zwrócić szczególną uwagę na zakres tematyczny określony w pierwszym wymaganiu szczegółowym – oczekuje się, że uczeń kończący klasę III będzie posługiwał się **„bardzo podstawowym zasobem środków językowych dotyczących jego samego i jego najbliższego otoczenia”**. W ramach tak określonego zasobu środków językowych uczeń będzie realizował pozostałe wymagania. Wprowadzenie powyższych zapisów

¹⁴ Przygotowanie dzieci do posługiwania się językiem obcym nowożytnym w wychowaniu przedszkolnym zostało wprowadzone Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 maja 2014 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. z 2014 r., poz. 803).

w żaden sposób nie ogranicza technik nauczania zwyczajowo stosowanych na lekcjach języka obcego w nauczaniu wczesnoszkolnym, co znajduje odzwierciedlenie w warunkach i sposobie realizacji podstawy programowej w wariancie I.1. Warto również zwrócić uwagę, że w kształceniu językowym na etapie edukacji wczesnoszkolnej od początku należy kształcić umiejętności związane z samooceną, budowaniem świadomości działań sprzyjających uczeniu się języka obcego, w tym korzystania z różnych źródeł informacji. Oczywiście na tak wczesnym etapie edukacji należy dokonać starannej selekcji działań pedagogicznych w tym zakresie – kształcenie umiejętności wspomagających naukę języka obcego nie może stanowić nadmiernego obciążenia dla uczniów. Musi być również dostosowane do ich wieku – przy czym należy mieć świadomość znacznych różnic indywidualnych.

6. W przypadku wszystkich wariantów podstawy programowej dla II etapu edukacyjnego usystematyzowano zapisy dotyczące pierwszego wymagania szczegółowego (znajomość środków językowych), między innymi:
 - a. zmieniono nazwę niektórych zakresów tematycznych (np. „szkoła” na bardziej ogólne „edukacja”, „życie rodzinne i towarzyskie” na „życie prywatne”);
 - b. usunięto niektóre szczegółowe zagadnienia przykładowe, które zespół uznał za zbyt trudne (np. uzależnienia, sport wyczynowy);
 - c. dodano inne szczegółowe zagadnienia przykładowe, które zespół uznał za szczególnie istotne, toteż proponuje ich realizację (np. umiejętności, pory roku);
 - d. uporządkowano zapisy w poszczególnych wariantach podstawy programowej, dbając o to, aby wszystkie zakresy tematyczne określone dla niższych poziomów biegłości zostały również wymienione w wyższych poziomach biegłości.

Warto w tym miejscu jednak podkreślić, że wszystkie szczegółowe zakresy tematyczne określone w dokumencie to **wyłącznie przykłady** (zapisy w każdym nawiasie rozpoczyna skrót „np.”). Szerzej piszemy o tym w dalszej części tekstu.

7. Usystematyzowano zapisy dotyczące reagowania językowego – zarówno ustnie, jak i w formie tekstu pisanego – poprzez wskazanie funkcji językowych, które uczeń kończący dany etap edukacyjny powinien umieć realizować. Kluczowe dla tych zapisów – podobnie jak dla całego dokumentu – są określenia dotyczące oczekiwanego zasobu środków językowych, który ma służyć uczniowi do realizacji wymagań szczegółowych. Szerzej piszemy o tym w dalszej części tekstu.
8. Określono nowe wymaganie, tj. kompetencję interkulturową, wskazując, że składa się nań zarówno podstawowa wiedza o krajach, społeczeństwach i kulturach społeczności, które posługują się danym językiem obcym, oraz o kraju ojczystym (z uwzględnieniem kontekstu lokalnego, europejskiego i globalnego), jak i świadomość związku między kulturą własną i obcą oraz wrażliwość międzykulturowa. Tak sformułowane wymaganie stanowi specyficzny przypadek realizacji

„połączonych” wymagań w zakresie środków językowych oraz poszczególnych umiejętności w zadaniach językowych dotyczących szeroko pojętej kultury. Należy mieć świadomość, że zajęcia z języka obcego są doskonałą okazją do rozwijania wrażliwości międzykulturowej oraz kształtowania postawy ciekawości, tolerancji i otwartości wobec innych kultur, niekoniecznie tylko tych związanych z językiem docelowym (nauczany język będzie przecież często służył uczniom do rozmowy z osobami z innych krajów o kulturach zupełnie innych niż kultura obu rozmówców!), np. poprzez zachęcanie uczniów do refleksji nad zjawiskami typowymi dla kultur innych niż własna, stosowanie odniesień do kultury, tradycji i historii kraju pochodzenia uczniów oraz tworzenie sytuacji komunikacyjnych umożliwiających uczniom rozwijanie umiejętności interkulturowych. Bardzo wyraźnie określono również szeroki kontekst, jakiego te zadania językowe mogą dotyczyć – są to sprawy „lokalne, europejskie i globalne”. Wymaganie to stanowi zatem niejako rozwinięcie jednego z zakresów tematycznych określonych w podstawie programowej z 2008 r.*, tj. „elementy wiedzy o krajach obszaru nauczanego języka oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu międzykulturowego oraz tematyki integracji europejskiej”.

9. W nowej podstawie programowej uszczegółowiono zapisy dotyczące warunków i sposobów realizacji podstawy w praktyce szkolnej, określając zadania nauczyciela, szkoły oraz organu prowadzącego. Wskazano między innymi na konieczność:
 - a. zapewnienia kontynuacji nauki tego samego języka obcego jako pierwszego na wszystkich etapach edukacyjnych, tj. przez 12 bądź 13 lat odpowiednio w przypadku liceum ogólnokształcącego oraz technikum/branżowej szkoły I i II stopnia;
 - b. zapewnienia przez szkołę – w szczególności na II i III etapie edukacyjnym – kształcenia uczniów w grupach o zbliżonym poziomie biegłości w zakresie języka obcego nowożytnego, co może wiązać się z koniecznością podziału klasy na grupy bądź stworzenia grup językowych międzyoddziałowych. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie ramowych planów nauczania dla szkół publicznych nakłada **obowiązek podziału na grupy** w przypadku obowiązkowych zajęć edukacyjnych z języków obcych nowożytnych w oddziałach liczących więcej niż 24 uczniów. Jednakże – jeżeli tylko organ prowadzący jest w stanie zapewnić finansowanie takiego rozwiązania – wskazane jest, aby grupa, w której prowadzone są zajęcia z języka obcego, nie była liczniejsza niż 12–15 osób;
 - c. prowadzenia zajęć z języka obcego w odpowiednio przygotowanej (szczególnie w przypadku wychowania przedszkolnego oraz I etapu edukacyjnego) i wyposażonej sali, z dostępem do słowników, pomocy wizualnych, odtwarzacza płyt CD/plików dźwiękowych, komputera ze stałym łączem internetowym, umożliwiającej przeprowadzanie ćwiczeń językowych w parach i grupach;
 - d. wykorzystania języka obcego jako języka komunikacji podczas zajęć w różnych rodzajach interakcji, tj. zarówno nauczyciel – uczeń, jak i uczeń – uczeń. Język obcy powinien – docelowo – stać się głównym

narzędziem komunikacji podczas lekcji. Nie oznacza to „zakazu” korzystania z języka rodzimego podczas zajęć z języka obcego. Zalecane jest jednak, aby korzystanie z języka ojczystego stanowiło wyłącznie jedną z wielu technik na zajęciach z języka obcego i było stopniowo ograniczane wraz ze wzrostem biegłości językowej. Język ojczysty nie może dominować podczas zajęć z języka obcego;

- e. stosowania podczas zajęć z języka obcego szerokiego repertuaru technik nauczania nie tylko uwzględniających możliwości i potrzeby rozwojowe uczniów w danym wieku, ale również sprzyjających kształtowaniu kreatywności i pozytywnego nastawienia do nauki języka obcego oraz poznawaniu przez uczniów własnych mocnych stron, a także rozwijaniu zainteresowań i pasji;
- f. stosowania w procesie kształcenia językowego autentycznych materiałów źródłowych, których stosunkowo łatwą dostępność zapewnia chociażby Internet. W warunkach realizacji zapisano również zalecenie korzystania z narzędzi opartych na technologiach informacyjno-komunikacyjnych, takich jak np.: tablice interaktywne z oprogramowaniem, urządzenia mobilne;
- g. przeprowadzania na bieżąco nieformalnej oraz – w szczególności na II i III etapie edukacyjnym – formalnej diagnozy, a także systematycznego przekazywania uczniowi i jego rodzicom – w sposób zrozumiały i czytelny dla odbiorcy – informacji zwrotnej na temat poziomu osiągnięć/postępów ucznia w zakresie poszczególnych umiejętności językowych. Nieformalna diagnoza to – w znacznym uproszczeniu – prowadzona regularnie analiza mocnych i słabych stron ucznia oraz ich zmienności w czasie na podstawie np. obserwacji dokonywanej podczas lekcji. Formalna diagnoza wiąże się zazwyczaj z wprowadzeniem formalnych rozwiązań umożliwiających zobjektywizowanie analizy, np. poprzez kwestionariusze, tabele obserwacji, sprawdziany. Kluczowe jest, aby oba rodzaje diagnozy wzajemnie się uzupełniały, wspomagając nauczyciela w przygotowaniu oraz przekazaniu uczniowi i jego rodzicom rzetelnej informacji zwrotnej;
- h. zachęcania uczniów do samooceny własnej pracy i stosowania różnych technik służących uczeniu się od najwcześniejszych etapów kształcenia językowego.

10. W nowej podstawie programowej dla szkoły podstawowej po raz pierwszy określono odrębne warianty dokumentu dla oddziałów dwujęzycznych w VII i VIII klasie, zarówno dla języka nauczanego jako pierwszy, jak i dla języka nauczanego jako drugi. Przyjęte rozwiązanie stanowi odpowiedź na postulaty środowisk zaangażowanych w kształcenie dwujęzyczne, szczególnie w zakresie języków innych niż język angielski. Należy mieć świadomość, że kształcenie dwujęzyczne w szkole podstawowej będzie w rzeczywistości przygotowaniem do kształcenia dwujęzycznego w szkole ponadpodstawowej. Dlatego też w przypadku obu wariantów podstawy programowej dla oddziałów dwujęzycznych nie zostały wskazane żadne dodatkowe umiejętności, a jedynie podkreślono konieczność

położenia szczególnego nacisku na rozwijanie zasobu środków językowych, zarówno w odniesieniu do ich zakresu, jak i poprawności.

Zważywszy na fakt, że podstawa programowa kształcenia ogólnego w zakresie języka obcego nowożytnego organizuje dosyć złożony aspekt szkolnej rzeczywistości – wielość nauczanych języków, różnorodność poziomów zaawansowania, zróżnicowanie ścieżek edukacyjnych poszczególnych uczniów – niektóre zapisy w dokumencie wymagają bardziej szczegółowych wyjaśnień.

1. Znajomość języka obcego – ze względu na swoją złożoność oraz wielowymiarowość – nie poddaje się bardzo precyzyjnym podziałom i kwantyfikacji. Nawet coś tak intuicyjnie oczywistego jak „znajomość słówka” staje się skomplikowanym zagadnieniem, jeżeli rozważy się ową „znajomość” w trzech podstawowych aspektach (tj. znajomość formy, znaczenia, użycia) wraz z wszystkimi ich wymiarami (znajomość bierna i czynna np. formy pisanej bądź mówionej danego słowa, podstawowych związków wielowyrazowych, w których dane słowo występuje, różnic w stosowaniu danego słowa w rozmaitych odmianach języka). Z drugiej strony w dokumencie stanowiącym wyznacznik celów kształcenia konieczne jest określenie oczekiwanego poziomu stopnia opanowania wiadomości bądź umiejętności. W podstawie programowej kluczowego znaczenia nabierają przymiotniki zawarte w „główkach” wymagań szczegółowych – w szczególności wymagania pierwszego – określające zasób środków językowych, których znajomości oczekujemy od ucznia, bądź charakteryzujące teksty, które uczeń powinien być w stanie zrozumieć bądź stworzyć. Porównanie zapisów w „główkach” tożsamych wymagań szczegółowych na kolejnych etapach edukacyjnych pozwala zobaczyć, w jaki sposób podstawa programowa opisuje oczekiwany przyrost wiedzy i umiejętności. Dla przykładu w poniższej tabeli przytoczono zapisy dotyczące dwóch wymagań szczegółowych z czterech wariantów podstawy programowej dla języka obcego nauczanego jako pierwszy od I klasy szkoły podstawowej do końca szkoły ponadpodstawowej.

Wariant:	I.1.	II.1.	III.1.P ¹⁵	III.1.R ¹⁵
Znajomość środków językowych	I. Uczeń posługuje się <u>bardzo podstawowym</u> zasobem środków językowych dotyczących jego samego i jego najbliższego otoczenia, umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów:	I. Uczeń posługuje się <u>podstawowym</u> zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów: (...)	I. Uczeń posługuje się <u>w miarę rozwiniętym</u> zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów: (...)	I. Uczeń posługuje się <u>bogatym</u> zasobem środków językowych (leksykalnych – w tym wyrażen idiomatycznych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów: (...)

¹⁵ W przypadku podstaw programowych III.1.P i III.1.R zapisy w tabeli to wersja robocza dokumentu, nad którym zespół pracuje w momencie przekazywania niniejszego tekstu.

Rozumienie tekstów pisanych	III. Uczeń rozumie <u>wyrazy oraz jedno- lub kilkuzdaniowe, bardzo proste</u> wypowiedzi pisemne (np. <u>historyjki obrazkowe z tekstem, opowiadania</u>)	III. Uczeń rozumie <u>proste</u> wypowiedzi pisemne (np. <u>listy, e-maile, SMS-y, kartki pocztowe, napisy, broszury, ulotki, jadalospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, historyjki obrazkowe z tekstem, artykuły, teksty narracyjne, recenzje, wywiady, wpisy na forach i blogach, teksty literackie</u>)	III. Uczeń rozumie wypowiedzi pisemne <u>o umiarkowanym stopniu złożoności</u> (np. <u>listy, e-maile, SMS-y, kartki pocztowe, napisy, broszury, ulotki, jadalospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, instrukcje, komiksy, artykuły, teksty narracyjne, recenzje, wywiady, wpisy na forach i blogach, teksty literackie</u>)	III. Uczeń rozumie wypowiedzi pisemne <u>złożone</u> wypowiedzi pisemne (np. <u>listy, e-maile, SMS-y, kartki pocztowe, napisy, broszury, ulotki, jadalospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, instrukcje, komiksy, artykuły, teksty narracyjne, recenzje, wywiady, wpisy na forach i blogach, teksty literackie</u>)
-----------------------------	--	---	---	--

Określenia w „główkach” wymagań są szczególnie istotne w zrozumieniu różnicy pomiędzy wymaganiami dla języka obcego nauczanego jako pierwszy oraz jako drugi w szkole podstawowej (odpowiednio wariant II.1. oraz II.2. podstawy programowej), ponieważ diametralnie zmieniają wymagania wobec uczniów.

Wariant:	II.2.	II.1.
Znajomość środków językowych	I. Uczeń posługuje się <u>bardzo podstawowym</u> zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów: (...) 4) praca (np. <u>popularne zawody, miejsce pracy</u>); (...)	I. Uczeń posługuje się <u>podstawowym</u> zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów: (...) 4) praca (np. <u>popularne zawody</u> i związane z nimi czynności i obowiązki, <u>miejsce pracy</u> , praca dorywcza, wybór zawodu); (...)

Opracowując materiały edukacyjne oraz przygotowując zajęcia, należy ze szczególną starannością dokonać wyboru materiału leksykalnego, który będzie nauczany. „Bardzo podstawowy” zasób środków językowych w odniesieniu do np. „popularnych zawodów” można określić – podchodząc do kwestii praktycznie – jako np. zaledwie kilka wyrazów/wyrażeń o najwyższym stopniu częstości stosowania w języku lub najbardziej podobnych do wyrazów/wyrażeń w języku ojczystym, których większość będzie poznana w najbardziej podstawowych aspektach, przeważnie w stopniu biernym. „Podstawowy” zasób środków językowych w odniesieniu do tego samego tematu to już zapewne kilkanaście wyrazów/wyrażeń, z których przynajmniej część znana jest w głębszym stopniu.

Należy mieć jednak świadomość, że – szczególnie na niższych poziomach biegłości językowej w przypadku nastolatków – niezmierne ważne staje się wykorzystanie języka do realizacji własnych celów. Dlatego też zapisy w podstawie programowej oraz ich interpretacja zarysowana powyżej nie mogą zastępować konieczności realizacji indywidualnych potrzeb poszczególnych uczniów, w tym potrzeb związanych ze znajomością konkretnego wyrazu/wyrażenia, nawet jeżeli nie jest to słowo o wysokim stopniu częstości stosowania w języku obcym. Zalecenie to jest szczególnie ważne w przypadku podstawy programowej dla języka obcego nauczanego jako drugi, gdy ograniczona liczba godzin będzie determinowała dobór środków językowych.

2. Doboru nauczanych struktur gramatycznych (dla uproszczenia przyjmujemy tu „tradycyjne” rozumienie gramatyki) również należy dokonać ze starannością, tak aby szczególny nacisk został położony na takie struktury, które umożliwiają realizację najszerszego zakresu wymagań określonych w podstawie programowej – szczególnie w przypadku podstawy programowej dla języka obcego nauczanego jako drugi. Dla przykładu – angielski czasownik *can* umożliwia realizację następujących wymagań określonych w podstawie:

IV. Uczeń tworzy bardzo krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi ustne: 1) <u>opisuje ludzi, przedmioty</u> , miejsca i zjawiska;	np. <i>Michał can swim.</i> <i>We can use it to read a book.</i>
VI. Uczeń reaguje ustnie w typowych sytuacjach: 1) przedstawia siebie i inne osoby; 2) nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę; podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu (np. prosi o wyjaśnienie, powtórzenie, sprecyzowanie; upewnia się, że rozmówca zrozumiał jego wypowiedź); 9) pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia; 10) nakazuje, zakazuje; 11) wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia prośby;	np. <i>I can sing very well.</i> np. <i>Can you repeat, please?</i> <i>I can spell it for you.</i> np. <i>Can I close the window?</i> np. <i>You can't go there.</i> np. <i>OK, I can help you.</i>

Ważne jest, aby w procesie kształcenia uzmysławiać uczniom, że dana struktura gramatyczna umożliwia wyrażenie wielu znaczeń. Oczywiście jest, że w tych wariantach podstawy programowej, których wdrażanie przewidziane jest na większą liczbę godzin, zakres struktur gramatycznych umożliwiających realizację danego wymagania będzie większy – z założenia większa powinna być również poprawność ich użycia.

3. Pewnym (choć pozornym) utrudnieniem realizacji podstawy programowej może się wydawać brak „listy” struktur gramatycznych, a nawet „listy” słówek, które powinny być nauczane w każdym z wariantów dokumentu. Brak ten wynika nie tylko z faktu, że podstawa programowa jest wspólna dla wszystkich języków, ale również z tego, że taka „lista” – w szczególności „lista” słówek – nie byłaby w stanie odpowiadać potrzebom tak wielu różnych kontekstów, w których

nauczany jest język obcy, oraz ograniczałaby kreatywność twórców materiałów edukacyjnych i nauczycieli. Jedyne odstępstwo od powyższej zasady pojawia się w przypadku tych wariantów podstawy programowej, po których przewidziano egzamin zewnętrzny (ósmoklasisty lub maturalny) – lista wymaganych struktur zawarta jest we właściwym informatorze o egzaminie.

4. Podstawa programowa – z samej swej natury – wyznacza jedynie szerokie ramy kształcenia w zakresie języka obcego nowożytnego. Ramy te określone są wyłącznie przez wymagania, które powinien spełniać „przeciętny” uczeń na zakończenie każdego etapu edukacyjnego. W kwestii zasobu środków językowych w dokumencie podano **sugestie** szczegółowych tematów do realizacji (każdy zapis w nawiasie w pierwszym wymaganiu szczegółowym poprzedzony jest skrótem „np.”). Nie ma obowiązku realizacji tych konkretnych zapisów, choć mamy świadomość, że przez samo umieszczenie ich w dokumencie niejako dokonujemy ich wskazania. Pragniemy jednak podkreślić, że twórcy materiałów edukacyjnych oraz nauczyciele mają pełną swobodę w zakresie wyboru szczegółowej tematyki w obrębie ogólnych zakresów tematycznych, których realizacja jest obowiązkowa.

Podstawa programowa nie określa „maksymalnego” poziomu. Nic nie stoi na przeszkodzie, aby z uczniami, którzy realizowali podstawę programową w wariantcie II.1. i spełniają określone w niej wymagania, przejść do realizacji wymagań określonych w „wyższym” wariantcie podstawy. Może to być szczególnie przydatne w przypadku tych wszystkich uczniów, którzy kształcenie w zakresie drugiego języka obcego rozpoczęli (w ramach dodatkowych godzin do dyspozycji dyrektora szkoły) np. już w IV klasie szkoły podstawowej. W ich przypadku w klasie VII bardziej odpowiednim wariantem podstawy do realizacji niż II.2. może okazać się wariant II.1.

Podstawa programowa w żaden sposób nie ogranicza nauczyciela, również jeżeli chodzi o wybór technik lub środków nauczania. Dokument nie jest poradnikiem metodycznym, nie wskazuje „jedynej słusznej” drogi prowadzącej do realizacji założonych w nim celów. Nauczyciel i uczeń mają być współtwórcami w procesie kształcenia, którego końcowym efektem jest jednostka świadoma możliwości, które stwarza znajomość języka obcego w każdej sferze życia – prywatnej, zawodowej, społecznej, emocjonalnej, poznawczej. Język obcy to narzędzie, które służy nie tylko komunikacji, ale poprzez komunikację umożliwia lepsze poznanie siebie, innych ludzi, kultur, całego otaczającego nas świata.

* Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. z 2009 r. nr 4, poz. 17) zostało uchylone w 2012 r. poprzez wprowadzenie Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej (Dz.U. z 2012 r., poz. 977), przy czym podstawa programowa dla przedmiotu język obcy nowożytny pozostała bez zmian.

**Dobra
Szkoła**

www.reformaedukacji.men.gov.pl

www.ore.edu.pl